

บทที่ 3
ไทศึกษาในยุคจีนยึดอุดมการณ์ทางการเมือง
(ปี 1950-ปี 1978)

3.1 บริบทสมัยจีนยึดอุดมการณ์ทางการเมือง

3.1.1 สภาพทางการเมืองและสังคม

สงครามกลางเมืองสิ้นสุดลงในปี 1949 พรรคก๊กมินตั๋งเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ จอมพลเจียงไคเช็คหนีไปตั้งรัฐบาลที่เกาะไต้หวัน จีนคอมมิวนิสต์มีแผนที่จะรวมไต้หวันด้วย แต่สหรัฐอเมริกาส่งกองทัพอเมริกันเข้าไปในช่องแคบไต้หวัน และก่อสงครามเกาหลีขึ้นในปี 1950 หลังจากนั้น ก็เป็นช่วงสงครามเย็นที่ยาวนาน โลกแบ่งเป็นค่ายทุนนิยมและคอมมิวนิสต์สองค่าย ทั้งสองฝ่ายมีการแข่งขันศักยภาพการทหารในนามเพื่ออุดมการณ์ทางการเมือง ที่ตั้งของประเทศจีนนั้นมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เพราะติดต่อกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันออก และรัสเซีย จึงถูกสหรัฐอเมริกาใช้นโยบายปิดล้อมและโดดเดี่ยว หลังจากรัฐบาลสาธารณรัฐจีนพยายามติดต่อไปมาหาสู่กับโลกภายนอกอย่างสม่ำเสมอไม่ถึง 40 ปี จีนต้องเข้าสู่ภาวะปิดประเทศอีกครั้ง ซึ่งมีผลกระทบระยะยาวต่อทั้งระบอบการเมือง เศรษฐกิจ และวงวิชาการ

เมื่อรัฐบาลคอมมิวนิสต์ตัดสินใจจะพัฒนาประเทศจีนตามเส้นทางสังคมนิยม การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกฟ้าพลิกแผ่นดินก็เกิดขึ้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคม ก็คือระบอบการถือครองกรรมสิทธิ์ ซึ่งต้องโอนจากเอกชนไปสู่ “ส่วนรวม” หรือรัฐ นี่เป็นหลักเกณฑ์ที่รัฐบาลใช้ในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และปัญหาชนชาติส่วนน้อย สำหรับประเทศเกษตรกรรมอย่างจีน การโอนกรรมสิทธิ์หมายถึงการปฏิรูปที่ดิน ทั้ง ๆ ที่ในช่วงแรก ทางรัฐบาลพยายามให้มีการยึดหยุ่นกับชนชาติส่วนน้อย แต่การยึดหยุ่นนั้นก็มิมีขีดจำกัด ในช่วงนั้นรัฐบาลจะไม่ยินยอมให้มีสองระบอบดำเนินควบคู่กันไป ดังนั้น ในเขตชนชาติส่วนน้อยก็ต้องดำเนินการปฏิรูปเช่นกัน เช่นเดียวกับการที่ได้อำนาจรัฐของคอมมิวนิสต์ ถ้าการปฏิรูปด้วยสันติวิธีไม่ประสบผลสำเร็จ รัฐก็พร้อมที่จะใช้มาตรการขั้นเด็ดขาด¹

ช่วงนั้นสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่งสถาปนาขึ้นไม่นานนัก ต้องเผชิญหน้ากับการท้าทายจากทั้งภายนอกและภายในประเทศ รัฐบาลกลางให้ความสำคัญต่อการควบคุมความคิดอย่างสูง

¹ หม่าฮาและคณะ, สืบปีแห่งงานชนชาติส่วนน้อยในยูนนาน ภาค 1, หน้า 158

เพราะทราบดีว่าพื้นฐานของประเทศยังอ่อนแอ หากไม่ควบคุมความคิดอย่างดี จะเกิดวิกฤตหรือการจลาจลได้ง่าย เพราะความคิดแบบสังคมนิยมไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกับชัยชนะในสงครามกลางเมือง โดยเฉพาะในหมู่ปัญญาชน อย่างไรก็ตาม ประชาชนทั่วไปเชื่อว่าพวกเขาสนับสนุนนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และนั่นก็คือลัทธิมาร์กซ์หรือคอมมิวนิสต์ที่แท้จริง ประชากรจีนส่วนใหญ่เป็นคนจนที่จัดอยู่ในชนชั้นกรรมาชีพตามลัทธิมาร์กซ์ ซึ่งเป็นฐานสนับสนุนของคอมมิวนิสต์จีนตลอด เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ชนะสงครามกลางเมือง เพราะชาวบ้านและปัญญาชนส่วนหนึ่งรู้สึกสิ้นหวังกับรัฐบาลก๊กมินตั๋งที่เต็มไปด้วยทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง แต่การสร้างสรรค์ประเทศและสังคม ไม่เหมือนกับการทำสงคราม ทั้งรัฐบาลและประชาชนต้องค้นหาวิธีเพื่อปรับตัว

ความมั่นคงของประเทศชาติย่อมไม่ได้หมายถึงศักยภาพการทหารเพียงอย่างเดียว รัฐบาลเห็นว่าความเป็นหนึ่งเดียวทางด้านความคิดก็สำคัญมาก การที่ประชาชนจะยอมรับและเห็นพ้องต้องกันกับพรรคและรัฐบาลหรือไม่ เป็นปัจจัยสำคัญมากปัจจัยหนึ่งที่จะนำความมั่นคงมาสู่ประเทศ การปรับเปลี่ยนความคิดนี้ ทางรัฐบาลมีจุดมุ่งไปยังปัญญาชนในประเทศ

การเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับวงวิชาการครั้งสำคัญ เกิดขึ้นในเดือนกันยายน ค.ศ.1951 เป็นการปรับเปลี่ยนความคิดของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ เนื้อหาที่สำคัญก็คือจัดให้มีการวิพากษ์วิจารณ์และวิพากษ์วิจารณ์ตนเองตามมหาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ กลุ่มนักชาตินิยมผู้วิพากษ์วิจารณ์ได้พบทวนถึงการแทรกซึมทางวัฒนธรรมของจักรวรรดินิยม วิพากษ์วิจารณ์ตนเองว่าได้รับอิทธิพลจากการศึกษาแบบทุนนิยม และติดตามรูปแบบวิชาการของตะวันตกอย่างปิดนูปิดตา บางคนเห็นว่าการศึกษาที่ตนได้รับที่ประเทศตะวันตกนั้นเป็นการศึกษาที่ครอบงำให้เป็นทาสของจักรวรรดินิยมงานวิจัยของตนในอดีตนั้นเป็นสิ่งไร้ความหมาย หรือเป็นสิ่งที่ผิดไปเลย อย่างไรก็ตาม คงต้องยอมรับว่า การเปลี่ยนท่าทีของนักวิชาการจีนในครั้งนี้ ไม่ได้เกิดขึ้นมาจากความกดดันทางการเมืองเพียงอย่างเดียว นักวิชาการที่รักชาติบางคนเคยผ่านช่วงที่มหาอำนาจตะวันตกมีอิทธิพลในจีน รัฐบาลจีนในช่วงนั้นอ่อนแอ ไม่สามารถที่จะทำให้จีนเข้มแข็งยิ่งใหญ่ขึ้นมาได้ ในสายตาของนักวิชาการเหล่านี้ พรรคคอมมิวนิสต์จีนอาจบ่งถึงความหวังและอนาคตของประเทศจีน อนึ่ง สงครามเกาหลีกำลังคุกรุ่น จีนจำต้องส่งกองทัพอากาศสมัครเข้าไปช่วยเหลือเกาหลีเหนือซึ่งเป็นฝ่ายคอมมิวนิสต์ด้วยกัน เพราะเหมาเจ๋อตงเชื่อว่า การรุกรานของสหรัฐอเมริกา ก็เพื่อที่จะปราบปรามขบวนการคอมมิวนิสต์ในจีน เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายปิดล้อมและโค่นล้มจีนคอมมิวนิสต์ เวลาจีนกับสหรัฐอเมริกา

เกิดการปะทะในสนามรบ ในฐานะเป็นคนจีนคนหนึ่ง ทำให้ความรู้สึกที่เคยนิยมสหรัฐอเมริกาของ นักวิชาการจีนต้องเปลี่ยนไป และหันกลับมาขึ้นอยู่กับประเทศของตน²

ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1950 ผู้นำคอมมิวนิสต์จีนเริ่มเอียงไปฝ่ายซ้าย ก่อนการเคลื่อนไหวทางการเมืองบ่อยครั้ง ทำให้เศรษฐกิจและงานวิชาการที่เพิ่งได้รับการฟื้นฟูนั้นต้องประสบความเสียหายอย่างหนักอีกครั้ง ทั้ง ๆ ที่ผู้นำกลุ่มหนึ่งเคยพยายามปรับนโยบายให้คืนสู่ภาวะปกติ นโยบายฝ่ายซ้าย ได้มีการแสดงออกอย่างสุดขีดในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม จนถึงทุกวันนี้ เกี่ยวกับสาเหตุที่เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม แนวคิดและบทบาทของผู้นำอย่างเหมาเจ๋อตง ยังคงมีข้อสงสัยอยู่มากมาย³ แต่เข้าใจว่า การหลงใหลในอำนาจ และการบูชาส่วนบุคคลของเหมาเจ๋อตงนั้นเป็นสาเหตุสำคัญ ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นได้เป็นเพราะจุดอ่อนในระบอบการเมืองนั่นเอง

เมื่ออำนาจรัฐได้ครองฐานะที่มีความมั่นคง งานทางด้านเศรษฐกิจ วิชาการและอื่น ๆ ก็อยู่ในการครอบงำของรัฐโดยปริยาย นโยบายที่รัฐใช้กับปัญญาชน คือ ให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดที่เป็นทุนนิยม เพื่อแก้ปัญหาตั้งแต่ต้นเหตุเลยทีเดียว เมื่อนโยบายดังกล่าวประสบผลสำเร็จ หมายถึง การสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองของนักวิชาการ หมายถึงความซบเซาของงานวิจัย งานวิชาการตกเป็นเพียงเครื่องมือที่จะตอบสนองนโยบายทางการเมือง ก่อนมีการปฏิบัติงาน แนวทางและผลที่มุ่งหวังจะได้จากการศึกษาวิจัย ได้ถูกกำหนดโดยรัฐเรียบร้อยแล้ว หน้าที่ของนักวิชาการเหลือเพียงพิสูจน์และยืนยันทฤษฎีมาร์กซ์เท่านั้น

3.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

เมื่อจีนเปลี่ยนเป็นระบอบสังคมนิยม ในเขตชนชาติส่วนน้อยก็ต้องมีการปฏิรูปตามไปด้วย รัฐบาลเห็นถึงความสำคัญในการทำความเข้าใจกับระบอบดั้งเดิมของชนชาติส่วนน้อย เพื่อจะได้กำหนดนโยบายให้เหมาะสม ยูนนานเป็นมณฑลที่ตั้งอยู่ในเขตชายแดน ประชากรประกอบด้วยหลากหลายชนชาติ มีลักษณะทางภูมิประเทศที่ซับซ้อน ทำให้ระบอบเศรษฐกิจของชนชาติต่าง ๆ ในยูนนานมีความแตกต่างกันมาก

ในยูนนานมีการผสมผสานกันระหว่างผู้อพยพและชนพื้นเมือง บางครั้งการผสมผสานนี้ทำให้เกิดชนชาติใหม่ขึ้นมา ทางด้านภูมิศาสตร์ ชุมชนชาติต่าง ๆ กระจายตามแอ่งกระทะท่ามกลางเทือกเขาต่าง ๆ ทำให้การคมนาคมไม่สะดวก การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจจึงเกิดขึ้นได้ยาก

² หวังเจี้ยนหมินและคณะ, *ประวัติศาสตร์พันปีวิทยายุทธในจีน ภาค 2*, หน้า 37-40

³ ด้วยเหตุผลทางการเมือง จนถึงทุกวันนี้ ชาวจีนยังไม่มียานวิจัยที่ศึกษาวิเคราะห์การปฏิวัติวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบและเจาะลึก ทั้ง ๆ ที่งานวิจัยดังกล่าวมีความสำคัญยิ่ง การมองปฏิวัติวัฒนธรรมของจีนก็มีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลง จากช่วงแรกที่โยนโทษให้แก่วิถีชีวิตทั้งหมด มาจนถึงช่วงหลังมีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงบทบาทของเหมาเจ๋อตง

การสำรวจสังคมชนชาติส่วนน้อยในช่วงต้นทศวรรษ 1950 นั้น ได้ลงความเห็นว่ามีชนชาติที่อยู่ในชั้นคอมมูนบรรพกาลยุคปลาย หรืออยู่ระหว่างคอมมูนบรรพกาลเข้าสู่สังคมชนชั้น (ได้แก่ระบบทาสและระบบเจ้าศักดินา) เช่น จิงปอ ลีซอ ว่า เป็นต้น ชนชาติที่เป็นระบบทาสคือชนชาติอี ส่วนชนชาติที่อยู่ทางตอนเหนือ ได้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจศักดินาแบบเจ้าของที่ดิน หรือมีปัจจัยที่เป็นเศรษฐกิจทุนนิยม ส่วนไท่นั้นเป็นระบบเจ้าศักดินาหรือจากเจ้าศักดินาเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเจ้าของที่ดิน⁴ ในสิบสองปันนา ซึ่งเป็นระบบไทจารีตนั้นถือเป็นเศรษฐกิจแบบเจ้าศักดินา มีคอมมูนชนบทเป็นพื้นฐานของสังคม มีการชำระภาษีที่นำด้วยการเกณฑ์แรงงาน และการชำระด้วยผลผลิต ที่ได้คง กิ่งไม้ ขางหยวน จินผิง ถือว่าอยู่ระหว่างระบบเจ้าศักดินาสู่เจ้าของที่ดิน ส่วนที่หยวนเจียง จินผิง เชียงู ได้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเจ้าของที่ดิน มีการผสมผสานกับชาวฮั่น อี ไปอย่างกลมกลืน⁵

ต้องยอมรับว่า การสำรวจในทศวรรษ 1950 นี้เป็นการสำรวจที่จัดไว้อย่างละเอียดและทั่วถึง เป็นการศึกษาสังคมชนชาติส่วนน้อยอย่างรอบด้านครั้งแรก แต่การสำรวจครั้งนี้กลับไม่มีผลงานทางวิชาการดีเด่นเท่าไรนัก เพราะการสำรวจครั้งนี้เป็นการปฏิบัติภาระหน้าที่ทางการเมืองมากกว่างานวิชาการที่บริสุทธิ์ เมื่อการสำรวจมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองแฝงอยู่ ความลำเอียงจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างเช่น การถือครองที่ดินในสิบสองปันนา ในสายตาเงินฮั่นเจิง นักวิชาการลัทธิมาร์กซ์เมื่อสิบกว่าก่อน เป็น “การจัดสรรที่ดินที่ยุติธรรม”⁶ แต่มาถึงทศวรรษ 1950 การถือครองที่ดินในสิบสองปันนากลายเป็นวิธีการขูดรีดของเจ้าศักดินา ทักษะที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ เกิดขึ้นมาจากการแทรกแซงของอำนาจทางการเมือง ที่เน้นการต่อสู้ทางชนชั้น และต้องการให้การปฏิรูปที่ดินมีเหตุผลและน่าเชื่อถือ

3.1.3 สภาพทางวิชาการ

เวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงในระบบสังคมแล้ว ระบบการศึกษาและวิชาการก็ต้องมีการปรับตัวตามไปด้วย สาขาสังคมวิทยาและชาติพันธุ์วิทยาถูกมองว่าเป็นสาขาวิชาที่มีความต้องการน้อยในสังคม ยิ่งสังคมวิทยาในมหาวิทยาลัยบางแห่ง ถูกมองว่า “มีปัญหาทางการเมืองอย่างร้ายแรง” ในยุคนั้น มีความเข้าใจผิดอย่างหนึ่งว่า สังคมวิทยาเป็นสาขาวิชาที่มีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ส่วนจีนหลังเปลี่ยนระบบการปกครอง ได้กลายเป็นประเทศสังคมนิยมแล้ว ก็จะไม่มีปัญหาสังคมอีก การปฏิรูปในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ดำเนินอยู่นั้น ได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ

⁴ หม่าเย่าและคณะ, สิบปีแห่งงานชนชาติส่วนน้อยในยูนนาน ภาค 1, หน้า 70

⁵ เรื่องเดียวกัน ภาค 2, หน้า 400-401

⁶ เงินฮั่นเจิง, ระบบที่ดินสิบสองปันนาก่อนการปลดแอก, หน้า 31

รัสเซีย (จนกระทั่งจีนกับรัสเซียเกิดความแตกแยกกันในปี 1959) สังคมวิทยาจึงถูกยกเลิก มานุษยวิทยาถูกกำหนดให้หมายถึงเฉพาะสตรีวิทยาเท่านั้น สังเกตสาขาชีววิทยา มานุษยวิทยาเชิงวัฒนธรรม และมานุษยวิทยาเชิงสังคมเปลี่ยนเป็นชาติพันธุ์วิทยา และจัดให้สังกัดสาขาประวัติศาสตร์ อาจารย์สาขามานุษยวิทยาทั้งหลายส่วนใหญ่ย้ายไปอยู่คณะประวัติศาสตร์ เช่น เจียงอิงเหลียง เป็นต้น⁷

ก่อนการปลดแอก เคยมีนักมานุษยวิทยาจีนกลุ่มหนึ่งพยายามใช้วิธีการศึกษาทางโบราณคดีและภาษาศาสตร์ในการศึกษาวิจัย แต่ไม่ได้สร้างเป็นกระแสหลัก เพราะโดยทั่วไปแล้ว วิชาโบราณคดีถูกมองว่าใกล้ชิดกับประวัติศาสตร์ และภาษาศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับอักษรศาสตร์จีนดั้งเดิม หลังการปลดแอก เมื่อมีการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา สตรีวิทยาจัดอยู่ในสายวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ จึงทำให้ห่างเหินจากชาติพันธุ์วิทยา

การเปลี่ยนแปลงในวงวิชาการที่เกิดขึ้นหลังการปลดแอกอีกประการหนึ่งก็คือ การศึกษาวิจัยต้องอ้างทฤษฎีทางลัทธิมาร์กซ์-เลนินเท่านั้น ในการนี้ ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมของ Morgan นั้น เนื่องจากเคยได้รับคำชมจากมาร์กซ์ ซึ่งเหมือนกับได้ยืนยันถึงความถูกต้องทางการเมืองของทฤษฎีดังกล่าว จึงเป็นทฤษฎีที่มีการอ้างอิงมากที่สุด นักชาติพันธุ์วิทยารุ่นเก่าบางคนได้ทดลองวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีมาร์กซ์-เลนิน และได้รับการยอมรับจากทางการ มีนักวิชาการไม่น้อยที่ได้เข้าเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีน⁸

ความอ่อนแอและการขาดความหลากหลายทางทฤษฎีเป็นปัญหาหลักของงานวิชาการในยุคที่ 2 นี้ ปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากแรงกดดันทางการเมืองที่เน้นการต่อสู้ทางชนชั้น อีกส่วนหนึ่ง จึงเป็นจุดอ่อนของวงวิชาการในยุคนั้นเอง คือตีความทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ในนัยที่ง่ายเกิน และถือเป็นกฎที่ตายตัวแทนที่จะมีการพิจารณาในการอ้างอิง ความเห็นที่ว่าในประเทศสังคมนิยมจะไม่มีปัญหาสังคมอีกต่อไปนั้น ก็เป็นตัวอย่งความเข้าใจผิดทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์อย่างร้ายแรง แนวโน้มของความเข้าใจผิดเช่นนี้ เป็นอันตรายต่องานวิชาการมาก ทำให้พื้นฐานของวิชาการอ่อนแอ ไม่สามารถเสนอผลงานที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะ การศึกษาระบอบสังคม หนึ่ง ท่าทีที่ย่อมง่าย ๆ ของวงวิชาการ ยิ่งทำให้วิชาการตกเป็นเครื่องมือของการเมือง

วัตถุประสงค์ของงานศึกษาวิจัยก็เปลี่ยนจากงานวิชาการเป็น “การศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาชนชาติส่วนน้อยและรับใช้งานทางด้านชนชาติส่วนน้อย” ปี 1956 กรมประชาสัมพันธ์กลางพรรคคอมมิวนิสต์จีนและสภาวิทยาศาสตร์สังคมได้วางแผนและกำหนดแผนการศึกษาในระยะยาว เช่น

⁷ หวังเจียนหมินและคณะ, ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยาในจีน ภาค 2, หน้า 57-68

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 70-71

การศึกษาปัญหาชนชาติส่วนน้อย การศึกษาประวัติศาสตร์ชนชาติส่วนน้อย ชาติพันธุ์ศึกษาและการศึกษาทางภาษาศาสตร์เพื่อปรับปรุงหรือประดิษฐ์ตัวอักษรให้ชนชาติส่วนน้อยที่ยังไม่มีตัวอักษรของตน⁹

งานหลักที่นักวิชาการมีส่วนร่วมในทศวรรษ 1950 คือ การจำแนกชนชาติส่วนน้อย และการสำรวจสังคมชนชาติส่วนน้อยเพื่อปฏิรูปที่ดิน การปฏิบัติงานของนักวิชาการมีลักษณะเป็นภาระหน้าที่ทางการเมือง จึงได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลท้องถิ่นอย่างดีโดยตลอด

อย่างไรก็ตาม ความพยายามในการปรับเปลี่ยนความคิดของปัญญาชนจีนนั้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของรัฐบาล ระบอบประชาธิปไตยในพรรคคอมมิวนิสต์จีนถูกทำลายลงโดยลัทธิบูชาส่วนบุคคลของเหมาเจ๋อตุง ในขบวนการ “ต่อต้านพวกนิยมขวา” ในปี 1957 และการปฏิวัติวัฒนธรรมนั้น ปัญญาชนยังคงเป็นกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงที่สุด การศึกษาวิจัยถูกประณามว่าเป็นแบบทุนนิยม แนวคิดทางวิชาการถูกมองว่าเป็นการต่อต้านคอมมิวนิสต์ หรือความคิดของเหมาเจ๋อตุง ยังผลให้งานวิชาการต้องหยุดชะงักลงเกือบทั้งหมด หลังปี 1972 การเปลี่ยนในทางที่ดีได้เกิดขึ้น เหมาเจ๋อตุงอนุญาตให้โจวเินไหล นายกรัฐมนตรีจีนบริหารงานด้านต่าง ๆ ทั่วประเทศ งานวิชาการเริ่มฟื้นฟูลุกขึ้นมา แต่การศึกษาวิชาลัยยังคงต้องดำเนินไปด้วยความระมัดระวัง และต้องทำหน้าที่รับใช้การเมืองซึ่งเป็นทางออกเพียงทางเดียวของวงวิชาการ นี่เป็นสาเหตุที่ทำให้วงวิชาการไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และขาดบรรยากาศที่เป็นอิสระในระยะเวลาอันยาวนาน แม้การปฏิวัติวัฒนธรรมได้สิ้นสุดลงแล้วก็ตาม

หลังจากจีนเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว จีนกับไทยยังคงไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูต ด้วยความขัดแย้งในอุดมการณ์ทางการเมือง ในช่วงสงครามเย็น รัฐบาลไทยใช้นโยบายผูกพันกับสหรัฐอเมริกา ส่วนจีนนั้นเรียกร้องให้ไทยวางตัวเป็นกลาง จึงทำให้ทั้งสองฝ่ายเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ช่วงปลายทศวรรษ 1950 จีนกับสหภาพโซเวียตเกิดความแตกแยกกัน ช่วงต้นทศวรรษ 1970 สถานการณ์สงครามเวียดนามที่เลวร้ายลงทุกที ทำให้สหรัฐอเมริกาเปลี่ยนท่าทีกับจีน ประธานาธิบดีนิกสันได้เยือนประเทศจีนในปี 1972 ยังผลให้จีนปรับปรุงนโยบายต่างประเทศ หันหน้าเข้าหาสหรัฐอเมริกา แต่การฟื้นฟูความสัมพันธ์ค่อนข้างจะล่าช้า เพราะทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องการเวลาทบทวนความสัมพันธ์ในอดีต และเปิดความสัมพันธ์อันเป็นมิตร รัฐบาลจีนที่เคยวาดภาพลัทธิสหรัฐอเมริกาเป็นจักรวรรดินิยมที่พยายามครองความเป็นเจ้าในโลก เป็นศัตรูอันดับหนึ่งของประชาชนจีน ทหารจีนเคยสู้รบกับกองทัพสหรัฐอเมริกาในสงครามเกาหลี และกำลังช่วยเหลือเวียดนามซึ่งเป็น “ทั้งสหายและพี่น้อง” ต่อต้านการรุกรานของสหรัฐอเมริกา ยิ่งทำให้รัฐบาลจีนต้องการเวลาเพื่อที่จะอธิบายความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ระหว่างการนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างจีน

⁹ หวังเจียนหมินและคณะ, ประวัติชาติพันธุ์วิทยาในจีน ภาค 2, หน้า 72

กับไทยยังคงเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ไทยเห็นว่าจีนสนับสนุนขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย ซึ่งคุกคามถึงความปลอดภัยของประเทศ ตั้งแต่ยุครัฐบาลทหารที่ใช้นโยบายเชิง Pan Tai-ism ทักษะที่ว่าชนชาติไทยถูกจีนรุกรานจนต้องอพยพผู้ทางใต้หลายครั้งนั้น ยังคงมีอิทธิพลมากในสังคมไทย ในขณะเดียวกัน จีนก็พยายามปกป้อง “บูรณภาพเหนือดินแดน” ด้วยวิธีทางวิชาการ เพื่อเป็นการตอบโต้ความคิดแบบ Pan Tai-ism ภาระหน้าที่ที่นักวิชาการควรปฏิบัติคือพิสูจน์ 1. การแผ่ขยายอิทธิพลของชาวจีนไม่ได้ก่อให้เกิดการอพยพลงใต้ขนานใหญ่ของชนชาติไท 2. ชนชาติไทยกับชนชาติไต (ไทในจีน) ไม่ใช่ชนชาติเดียวกัน สภาพการณ์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันเช่นนี้ได้ดำรงต่อมาอีกระยะหนึ่งในวงวิชาการหลังจากจีนได้แก้ไขนโยบายฝ่ายซ้าย เริ่มเปิดประเทศและปฏิรูปการเมืองและเศรษฐกิจ ในสายตาของนักวิชาการจีน การเมืองยังคงเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อน และขาดความมั่นคง ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลทางการเมืองที่มีต่อวงวิชาการในช่วงยึดอุดมการณ์ทางการเมือง

3.2 การจำแนกชนชาติส่วนน้อย

ในช่วงที่สาธารณรัฐประชาชนจีนสถาปนาขึ้นมาใหม่ ทางรัฐบาลอนุญาตให้ชนชาติส่วนน้อยเสนอชื่อชนชาติของตนเอง การตัดสินใจเช่นนี้ก็เพื่อที่จะกระชับสัมพันธ์ไมตรีและสร้างความสามัคคีกันระหว่างชนชาติต่าง ๆ ในการเลือกตั้งทั่วไปในปี 1954 ชื่อชนชาติที่ได้รับการบันทึกมีถึง 400 กว่าชื่อ เฉพาะในยูนนานก็มีถึง 260 กว่าชื่อ¹⁰ การจำแนกชนชาติจึงตกอยู่ในสภาวะที่สับสน ทางรัฐบาลมองว่า หากการจำแนกไม่ชัดเจน จะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายชนชาติส่วนน้อยของรัฐ เช่น รัฐพยายามทำให้เกิดความเสมอภาคกันในหมู่ชนชาติส่วนน้อย การอบรมเจ้าหน้าที่ชนชาติส่วนน้อย สักส่วนสมาชิกผู้แทนประชาชนชนชาติส่วนน้อยที่จะเข้าสู่สภา ล้วนเกี่ยวข้องกับการจำแนกชนชาติส่วนน้อยทั้งสิ้น

ปี 1953 ทางรัฐบาลได้กำหนดให้มีการจำแนกชนชาติส่วนน้อยทั่วทั้งประเทศ ชนชาติที่มีลักษณะชัดเจนว่าไม่ใช่ฮั่น ก็จะมีปัญหาว่าจะจัดให้เป็นชนชาติของตนเอง หรือให้สังกัดชนชาติอื่น นักวิชาการจีนจำเป็นต้องพิจารณา 7 กรณีด้วยกัน

1. อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ติดต่อกันเป็นเวลายาวนาน มีภาษาและวัฒนธรรมที่เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ เช่น ปู๋นง ปู๋อี ปู๋หย่าอี ปู๋จ้วงที่สังกัดสาขาจ้วงและสาขาฮานี
2. อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันเป็นเวลานาน มีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดในประวัติศาสตร์ มีวัฒนธรรมและขนบประเพณีที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน แต่ภาษาจะแตกต่างกันมาก มีชื่อเรียกคนที่ต่างกัน เช่น จิงปอกกับจ้ยหว่า ปู๋ลึงกับไท

¹⁰ หวังเจี้ยนหมินและคณะ, ประวัติชาติพันธุ์วิทยา ภาค 2, หน้า 107

3. ไม่ได้อาศัยในพื้นที่เดียวกัน แม้เคยมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดในประวัติศาสตร์ อาจมีบรรพบุรุษร่วม ในระหว่างพัฒนาการ ได้ก่อเกิดภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตน จนกลายเป็นชนชาติใหม่

4. ไม่ได้อาศัยในพื้นที่เดียวกันเป็นเวลานาน ภาษาและวัฒนธรรมเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ แต่มีข้อแตกต่างอยู่บ้าง และมีชื่อเรียกตนเองที่ต่างกัน

5. อาศัยอย่างกระจัดกระจายหรือปะปนกับชนชาติอื่น ภาษาและวัฒนธรรมของตนกำลังสูญหายไปหรือได้สูญหายหมดสิ้นแล้ว ได้รับภาษาและวัฒนธรรมจากชนชาติอื่นในภูมิภาคนั้น แต่มองตนเองหรือถูกชนชาติอื่นมองว่าเป็นอีกชนชาติหนึ่ง

6. อาศัยตามพื้นที่ต่าง ๆ มีภาษาและวัฒนธรรมของตนซึ่งใกล้เคียงกับชนชาติพื้นเมือง

7. อาศัยกันอย่างกระจัดกระจาย ภาษา วัฒนธรรมและขนบประเพณีมีความแตกต่างระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ แต่ใช้ชื่อชนชาติร่วมกัน ¹¹

นักวิชาการอ้างว่า การศึกษาเพื่อจำแนกชนชาตินั้น ไม่ได้เป็นการตัดสินใจแทนชนชาติส่วนน้อย ชื่อชาตินั้นไม่อาจกำหนดด้วยวิธีบังคับ งานของนักวิชาการคือวิจัยกลุ่มชนที่มีลักษณะร่วมเสนอข้อมูลและคำวิเคราะห์ เพื่อช่วยให้ชนกลุ่มต่าง ๆ ปรีกษาและตกลงกันเองว่าจะป็นชนชาติส่วนน้อยหรือไม่ ถ้าเป็นชนชาติส่วนน้อย จะสังกัดชนชาติอื่นหรือตั้งเป็นชนชาติส่วนน้อยที่แยกจากกลุ่มอื่น การตัดสินใจย่อมเป็นสิทธิของกลุ่มชนนั้น ๆ

แต่ในทางปฏิบัติ เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากทางรัสเซีย และทฤษฎีวิวัฒนาการของสังคม นักวิชาการมองว่าตนเองมีหน้าที่จะโน้มน้าวใจให้ชนชาติส่วนน้อยยอมรับประวัติของตนที่ถูกนักวิชาการ “สร้าง” ขึ้นมา โดยมองว่าจะช่วยชี้แนะให้ชนชาติส่วนน้อยได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว มองว่าชนชาติส่วนน้อยยัง “ไม่มีโอกาสทำความเข้าใจกับประวัติของตน” “ขาดคุณสมบัติที่จะตัดสินใจด้วยตนเองอย่างถูกต้อง” “จึงต้องการความช่วยเหลือจากนักวิชาการ” ¹²

ปัญหาที่นักวิชาการต้องเผชิญหน้ามีความหลากหลาย เช่น ชาติต่าง ๆ อาจร่วมใช้ภาษาเดียวกัน แต่กลุ่มชนที่ใช้ภาษาต่างกันจะก่อรูปเป็นชนชาติเดียวกันได้หรือไม่ ชื่อชนชาติควรจะเรียกตามชื่อที่ชนชาตินั้น ๆ เรียกตนเองหรือไม่ การจำแนกชนชาติควรรับฟังความคิดเห็นชาวชนชาตินั้น ๆ หากเกิดความแตกแยกระหว่างผู้นำของชาติกับชาวบ้าน ควรจะปฏิบัติอย่างไร มาตรฐานที่จะรวมชนหลายกลุ่มเข้าเป็นชนชาติเดียวกันคืออะไร

¹¹ หวังเจียนหมินและคณะ, ประวัติชาติพันธุ์วิทยาในจีน ภาค 2, หน้า 110

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 111

หลักฐานที่นักวิชาการใช้ในการตัดสินจำแนกชนชาติมีอยู่สองประการ คือเอกลักษณ์ของชนชาติ และมติของประชาชน ต้องพิจารณาลักษณะในด้านภาษาร่วม พื้นที่ร่วม และจิตสำนึกร่วมด้วยกัน¹³

ใช้ภาษาร่วม ภาษาร่วมอาจใช้เฉพาะในกลุ่มชาติเดียวกัน หรือใช้ร่วมกับชนชาติอื่น และมีชนชาติที่กลุ่มต่าง ๆ ไม่มีภาษาร่วม ใช้ภาษาที่ต่างกัน แต่เป็นชนชาติเดียวกัน

อาศัยในพื้นที่ร่วม ในประวัติศาสตร์จีน มีหลายชนชาติที่ถูกแยกแยะ ไปอยู่ตามพื้นที่ที่ไม่ติดต่อกัน หรืออยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ส่วนกลุ่มที่แตกแยกออกมา บ้างก็วิวัฒน์เป็นชนชาติใหม่ บ้างก็ถูกผนวกเข้าไปในชนชาติอื่น บ้างก็ยังคงรักษาความเป็นตัวของตัวเอง

มีจิตสำนึกร่วม ซึ่งก็หมายถึงอัตลักษณ์ของแต่ละชนชาตินั้นเอง เป็นลักษณะทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมา

นักวิชาการทั่วไปเห็นว่าการเป็นชนชาติเดียวกันควรมีภาษาร่วม พื้นที่อาศัยร่วมและจิตสำนึกร่วม แต่สำหรับบางชนชาติแล้ว อาจไม่ครบทั้ง 3 ประการก็ได้

หลักการอีกประการที่ใช้ในการจำแนกของนักวิชาการคือ “การรวมเป็นชนชาติเดียวกันย่อมดีกว่าแตกแยกกระจาย” หลักการเช่นนี้มีลักษณะเป็นการตัดสินของรัฐ เพราะมองว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา แต่ก็ย้ำว่าการรวมตัวนั้นต้องเกิดขึ้นบนพื้นฐานของการยินยอมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

การสำรวจเพื่อจำแนกชนชาติส่วนน้อยในยูนิานดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-เดือนตุลาคม ค.ศ.1954 ได้จำแนกชนชาติส่วนน้อยทั่วทั้งมณฑล 21 ชนชาติด้วยกัน ได้แก่ อี๋ ไป๋ ฮานี ไทจ้วง แม้ว ลีซอ หุย ถาสู ว้า นาซี จิงปอ เช้า ทิเบต ปู้ลิ่ง อาซาง นู่ ผู่หมี่ เตอฮัง รายชื่อชุดนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการกิจการชนชาติ¹⁴ ตั้งแต่นั้นมาคนไทกลุ่มต่าง ๆ ได้ชื่อรวมว่าไทหรือไตตามเสียงอ่านภาษาจีน

อย่างไรก็ตาม การจำแนกชนชาติในครั้งนี้ยังคงเป็นพฤติกรรมของรัฐบาลมากกว่างานวิชาการ ระหว่างคำวิเคราะห์ของนักวิชาการ ความเห็นของรัฐบาล ความประสงค์ของชนชาติส่วนน้อย ต้องยอมรับว่า รัฐบาลมีอำนาจตัดสินมากกว่า การจำแนกชนชาติครั้งนี้จึงกลายเป็นการแบ่งแยกชนชาติที่มีผลทางการเมืองและกฎหมาย ชนชาติทางการเมืองได้กำเนิดขึ้นแทนที่ชนชาติทางวัฒนธรรม การจำแนกครั้งนี้อย่างน้อยมีช่องว่างในสองระดับ หนึ่ง ระหว่างนักวิชาการกับชนชาติส่วนน้อย ในทางทฤษฎี ให้ประชาชนตัดสินใจเอง แต่ในทางปฏิบัติ นักวิชาการกลับพยายามโน้มน้าวใจให้ชาว

¹³ หวังเจียนหมินและคณะ, ประวัติชาติพันธุ์วิทยาในจีน ภาค 2, หน้า 114

¹⁴ หม่าเย่าและคณะ, สลึงปีแห่งงานชนชาติส่วนน้อยในยูนิาน ภาค 2, หน้า 51

บ้านเชื่อตามที่นักวิชาการบอก สอง ทางรัฐบาลให้สิทธิชนชาติส่วนน้อย แต่การตัดสินใจสุดท้ายอยู่ที่รัฐบาล ทำให้ผลการจำแนกไม่ได้บรรลุผลตามที่รัฐประกาศไว้

หลังจากจีนเปิดประเทศและมีการแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับประเทศไทยมากขึ้น นักวิชาการไทยเห็นว่าคนไทกลุ่มใหญ่ที่สุดคือจ้วงซึ่งส่วนใหญ่อาศัยในมณฑลกว่างสี มีประชากรถึง 13 ล้านกว่าคน แต่ทางการจีนได้กำหนดว่าไทกับจ้วงเป็นคนละชนชาติ ที่ได้รับการรับรองตั้งแต่ปี 1954 เหตุผลที่จำแนกเช่นนี้ มาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ นักวิชาการจีนส่วนใหญ่มองว่า ไทกับจ้วงเป็นชนชาติที่ร่วมบรรพบุรุษ แต่ได้วิวัฒนาการเป็นคนละชนชาติไปแล้ว

ตามหลักฐานบันทึกภาษาจีน ไทกับจ้วงล้วนวิวัฒนาการมาจากชาวไป๋เยว่ นักวิชาการจีนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าไป๋เยว่ไม่ใช่ชื่อชนชาติ แปลว่าชาวเยว่ร้อยละ ๖๖ บรรพบุรุษของจ้วงเป็นพวกซีโอว และลั่วเยว่ หลังสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตก ชื่อ ซีโอว ลั่วเยว่ค่อย ๆ หายไปจากหนังสือประวัติศาสตร์ เปลี่ยนเป็นอู๋หู่ หลี เหลียว ถู๋เหริน จ้วงและนง แต่ชาวจ้วงกลุ่มต่าง ๆ อาจมีชื่อเรียกตนเองที่แตกต่างกัน เช่น ปู้จ้วง ปู้ไต้ ปู้อี้ ปู้นง ปู้เยว่ ปู้ปิ่น ปู้เฟียน ปู้หลง ปู้ส่วง เป็นต้น หลังการจำแนกเรียกรวมกันว่า จ้วง¹⁵

ไทก็สืบเชื้อสายมาจากไป๋เยว่เช่นกัน กลุ่มที่เก่าแก่ที่สุดชื่อว่าเยว่ซังหรือซาน ซานสมัยโบราณออกเสียงเป็น tan ต่อมาได้วิวัฒนาการเป็นไท หลังราชวงศ์ฮั่นตะวันตก ชื่อเยว่ซังไม่ปรากฏในหนังสือประวัติศาสตร์อีก ในช่วงเดียวกัน ยังมีชาวเยว่สายตะวันตก เช่น เตียน เหลาจิ้น หมี่มั่ว เย่ หลัง อ้ายลาว ภายหลังชาวเยว่กลุ่มนี้อพยพสู่ทางใต้ รวมกับกลุ่มซาน ช่วงสมัยสามก๊กถึงราชวงศ์จิ้น ที่จีนตอนตะวันตกเฉียงใต้และคาบสมุทรอินโดจีน ยังมีพวกไป๋เยว่ที่ชื่อว่าเหลียวและจิ่วเหลียว เหลียวเป็นบรรพบุรุษของชาวจ้วง-ตัง ส่วนจิ่วเหลียวหมายถึงกลุ่มไท-ซานโดยเฉพาะ ในสมัยราชวงศ์ถังและซ่ง กลุ่มไทเรียกว่าจินฉือ (พื้นทอง) อิ่นฉือ (พื้นเงิน) หมางหมาน ไป๋อี้ (เลื้อขาว) ช่วงสมัยราชวงศ์หยวนและหมิง เรียกเป็นจินฉือไป๋อี้ (ไป๋อี้พื้นทอง) หรือไป๋อี้เฉย ๆ บางครั้งเสียงเพี้ยนเป็นปู้อี้ ไป๋อี้เป็นชื่อใช้เรียกกลุ่มไททั้งสมัยราชวงศ์ซ่งและยุคราชวงศ์จิน เปลี่ยนเป็น ไต (ไท) หลัง ปี 1954

ตามข้อสังเกตของนักวิชาการจีนโบราณ วิวัฒนาการในประวัติศาสตร์ของกลุ่มจ้วงและไทค่อนข้างจะชัดเจน บันทึกเหล่านี้ได้เป็นหลักฐานสำคัญที่นักวิชาการจีนจำแนกไทกับจ้วงเป็นสองชนชาติ

¹⁵ เซินซวี, อี้จวง, ชนชาติข้ามแดนในจีนตะวันตกเฉียงใต้และเอเชียอาคเนย์ (คุนหมิง : ชนชาติยูนนาน , 1988), หน้า 15-20

นอกจากนี้แล้ว นักวิชาการจีนมองว่าชาวจ้วงกับชาวไทยมีการกระจายทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน ทำให้ภาษาเกิดความแตกต่างด้วย¹⁶ ทางด้านความเชื่อก็เช่นเดียวกัน กลุ่มไทส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนานิกายเถรวาท ส่วนกลุ่มจ้วงไม่ได้รับอิทธิพลดังกล่าวมากนัก ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านจิตสำนึก แต่ในขณะเดียวกัน นักวิชาการจีนก็ไม่เคยปฏิเสธว่า ไทกับจ้วงเป็นชนชาติที่ร่วมบรรพบุรุษเดียวกัน จึงมีความใกล้เคียงกันทั้งทางภาษาและทางวัฒนธรรม ในด้านภาษาศาสตร์ได้รวมภาษาไทอยู่ในสาขาจ้วง-ต้ง

อย่างไรก็ตาม หลังทศวรรษ 1990 มีนักวิชาการจีนกลุ่มหนึ่งเห็นด้วยที่จะจัดกลุ่มจ้วงไว้ในขอบเขตของไทศึกษา พยายามดึงกลุ่มมองในแง่การศึกษาทางวัฒนธรรม พยายามทำลายขอบเขตของชนชาติที่สร้างขึ้นโดยอิทธิพลทางการเมือง หรือพรมแดนระหว่างประเทศ

3.3 การสำรวจสังคมชนชาติส่วนน้อย

นโยบายที่รัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนมีต่อชนชาติส่วนน้อยจะมุ่งเน้นความเสมอภาคกันสำหรับทุกชนชาติ ให้ดำเนินการปกครองตนเองในพื้นที่พำนักอาศัยของชนชาติส่วนน้อย ปรับปรุงภาษาของชนชาติส่วนน้อย รักษาหรือปฏิรูปขนบประเพณี ให้มีสิทธิเสรีในการนับถือศาสนา รัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนวิจารณ์ว่า “ในอดีตนั้น การปกครองของชาวจีนเป็นการกดขี่ชนชาติส่วนน้อย แต่สาธารณรัฐประชาชนจีนจักต้องช่วยเหลือประชาชนชนชาติส่วนน้อยทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการศึกษา”¹⁷

ในปี 1953 ได้มีการจัดเขตสิบสองปันนาใหม่ ได้แก่ปันนาเชียงรุ่ง ปันนาเมืองยาง ปันนาเมืองลง ปันนาเมืองวัง ปันนาเมืองฮาย ปันนาเมืองฮุน ปันนาเมืองแจ้ ปันนาเมืองอา ปันนาซีตัง ปันนาเมืองล่า ปันนาเมืองพง ปันนาฮิง ปี 1955 เปลี่ยนจากเขตปกครองสิบสองปันนาเป็นแคว้นปกครองตนเองสิบสองปันนา ปี 1957 สิบสองปันนารวมเป็นปันนาระดับอำเภอ 5 ปันนา ได้แก่ เชียงรุ่ง เมืองแจ้ เมืองฮาย ฮิง เมืองล่า ปี 1959 รวมเป็น 3 อำเภอ เชียงรุ่ง เมืองฮาย และเมืองล่า เดือนกรกฎาคมปี 1953 ได้มีการจัดตั้งรัฐบาลเขตปกครองตนเองได้คง ปี 1965 เปลี่ยนเป็นแคว้นปกครองตนเองได้คง เดือนมิถุนายน ปี 1954 ได้มีการจัดตั้งอำเภอปกครองตนเองไท-ลาฮู-ว้าเมืองแลมซิ่น ปี 1955 ได้มีการจัดตั้งอำเภอปกครองตนเองไท-ว้ากึ่งม้าซิ่น พื้นที่ดังกล่าวนี้รวมทั้งเขตลุ่มน้ำแดงเป็นพื้นที่อาศัยของชุมชนชาวไทยที่สำคัญที่สุดในจีน

¹⁶ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ก็มีความสำคัญยิ่ง เช่น จ้วงที่กว้างสลับกับปู้ที่ก้ำกัวยาวคล้ายคลึงกัน ถูกจำแนกเป็นคนละชนชาติ เป็นเพราะอยู่คนละมณฑล และไม่ได้จัดการสำรวจเพื่อจำแนกในช่วงเวลาเดียวกัน

¹⁷ หม่าเยาและคณะ, สี่สิบปีแห่งงานชนชาติส่วนน้อยในยูเนี่ยน ภาค 2, หน้า 5

หลังจากจัดตั้งรัฐบาลท้องถิ่นเสร็จสิ้นลง ก็ถึงขั้นตอนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเข้าสู่ระบบสังคมนิยม เป็นขบวนการที่แจกจ่ายที่ดินสู่ชนชั้นกรรมาชีพอย่างเท่าเทียมกันและจัดการทุจริตในระบบเก่าตามอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน

ในเขตของชาวฮั่น การปฏิรูปที่ดินดังกล่าวได้ใช้ความรุนแรงในการปราบปรามเจ้าของที่ดินและชาวนารวยบางส่วน แต่ในเขตชนชาติส่วนน้อย การปฏิรูปที่ดินต้องมุ่งเน้นความสามัคคี ต้องมีการพิจารณาสภาพวิวัฒนาการของแต่ละชนชาติ ชนชาติส่วนน้อยกลุ่มต่าง ๆ ส่วนใหญ่จัดเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ

1. ไท ฮานี ถาสู เป็นต้น เป็น 50 % ของประชากรทั้งหมด ชนชาติเหล่านี้ มีการแบ่งแยกชนชั้นอย่างชัดเจน ระบบที่ดินเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการผลิต ต้องการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเข้าสู่ระบบสังคมนิยมพร้อมกับชาวฮั่น

2. จิงปอ ลีซอและชนชาติอื่นที่มีประชากรน้อย ในส่วนนี้ การแบ่งแยกชนชั้นภายในชนชาติยังไม่เด่นชัดพอ ส่วนใหญ่ไม่ต้องมีการปฏิรูปที่ดิน ให้เข้าสู่ระบบสังคมนิยมโดยตรง¹⁸

ช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม 1954 ได้มีการจัดคณะสำรวจชนชาติไทสิบสองพันนา ขึ้น เพื่อเตรียมการปฏิรูปที่ดิน หม่าเย่าเป็นหัวหน้าของทีมงาน การสำรวจครั้งนี้เน้นระบบที่ดินครอบคลุมถึง 28 เมือง 662 หมู่บ้าน 20,902 ครอบครัว และประชากร 109,888 คน ต่อมาได้มีการเรียบเรียงเป็น รายงานสำรวจสังคมและประวัติศาสตร์ไทสิบสองพันนา เป็นตัวหนังสือจีนจำนวน 3 ล้านคำ

ก่อนหน้านี้ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะของสังคมสิบสองพันนา มีนักวิชาการกลุ่มหนึ่ง ได้รับอิทธิพลจากการสำรวจและงานวิจัยของนักวิชาการรุ่นเก่า เช่น หนังสือของหลี่ฟู่อี้ เห็นว่า สังคมสิบสองพันนาเป็นสังคมคอมมิวนิสต์บรรพกาล ไม่มีที่ดินเป็นของส่วนบุคคล มีการจัดสรรที่ดินเป็นประจำ ไม่มี “ การทุจริตอย่างโหดเหี้ยม ” ที่เกิดขึ้นตามสังคมชนชั้นทั่วไป ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า สิบสองพันนาได้เข้าสู่สังคมชนชั้นแล้ว มีเจ้าแผ่นดิน เจ้าเมืองซึ่งเป็นชนชั้นปกครอง อย่างไรก็ตาม หลังการสำรวจช่วงปี 1954-1955 ทำให้การอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะสังคมสิบสองพันนาจบสิ้นลง นักวิชาการลงความเห็นว่าสิบสองพันนาเป็นระบบศักดินาจารีต แต่ในระบบศักดินาจารีตนี้ยังมีร่องรอยของระบบคอมมูนชนบทหลงเหลืออยู่¹⁹ ที่ดินทั้งหมดเป็นของเจ้าแสนหวี หรือเจ้าแผ่นดิน ซึ่งแปลว่า “ เจ้าของที่ดินทั้งปวง ” เจ้าแสนหวีและเจ้าเมืองต่าง ๆ มีองค์การปกครองคือ เหนือสนาม ซึ่งประกอบด้วยเจ้าขุนมูลนาย เหนือสนามปกครองหมู่บ้านต่าง ๆ รวมทั้งชาวเขาชน

¹⁸ หม่าเย่าและคณะ, *สี่สิบปีแห่งงานชนชาติส่วนน้อยในยูนนาน ภาค 2*, หน้า 41

¹⁹ หม่าเย่า, “รายงานการสำรวจเศรษฐกิจสังคมไทสิบสองพันนา”, *รายงานสำรวจสังคมและประวัติศาสตร์ชาติไทเล่ม 2* (คุนหมิง : ชนชาติยูนนาน, 1983), หน้า 1

กลุ่มน้อยโดยระบบพ่อล่ำม ผู้ปกครองกลุ่มนี้และหัวขุนท้องถิ่นรวมเป็น 8% ของครัวเรือนทั้งหมด

เจ้าแสนหวีแจกจ่ายที่ดินให้เจ้าเมืองต่าง ๆ ถือครอง อย่างที่ชาวไทกล่าวกันว่า “น้ำเจ้าดินเจ้า” เกษตรกรถูกผูกไว้กับที่ดิน ต้อง “ทำนาพาเวียก” หมายถึงทำนาก็ต้องแบกภาระ ในบางพื้นที่ เกษตรกรต้องนำเอาสัตว์ที่ล่าได้มอบครึ่งหนึ่งให้แก่เจ้านาย ตายแล้วยังต้อง “ซื้อดินปิดหน้า” เด็กที่ตายก่อนอายุได้ 15 ปี ไม่ถึงอายุการทำงาน (ไม่ได้แบกภาระใด ๆ) จะถูกมองว่ายังไม่มีวิญญาณ จึงไม่มีสิทธิใช้โลงฝังศพ²⁰

การสำรวจครั้งนี้ได้จัดที่ดินสิบสองพันนาทั้งหมดเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ

1. นาเจ้า เป็นที่ดินที่เจ้าแผ่นดินและเจ้าเมืองถือครองและบริหารโดยตรง เป็น 14% ของที่ดินทั้งหมด ที่ดินประเภทนี้ยังแยกเป็นประเภทย่อยอีก 3 ประเภท หนึ่งคือนาเจ้าแสนหวีและนาเจ้าเมืองที่สืบทอดให้บุตรหลานได้ สอง นาที่เจ้าแสนหวีหรือเจ้าเมืองแจกจ่ายให้พ่อล่ำมและพ่อบ้านถือครอง แต่นาพ่อล่ำมและนาหัวขุนไม่สามารถสืบทอดเป็นสมบัติได้ นอกจากนี้ยังมีนาวัดซึ่งมีจำนวนน้อยมาก นาเจ้ากับนาพ่อล่ำมส่วนใหญ่แบ่งปันให้เกษตรกรทำในรูปแบบนาปันส่วน หลังปี 1954 นาเจ้ากับนาพ่อล่ำมโอนให้หมู่บ้าน ส่วนใหญ่จัดเป็นนาบ้าน²¹

2. นาบ้านเป็น 58% ของนาทั้งหมด ทั้ง ๆ ที่ชาวบ้านก็เรียกว่านาทั้งหลาย แต่โดยเนื้อแท้แล้ว กรรมสิทธิ์เป็นของเจ้าแผ่นดิน นาที่เกษตรกรสร้างใหม่นั้นทำครบ 3 ปี ต้องเสียภาษีที่นา หลังจากปีที่ 5 ก็จะผนวกเข้าไปในนาบ้าน หัวขุนทำหน้าที่แบ่งปันนาบ้านให้กับเกษตรกรทุกปี หรือหลายปี 1 ครั้ง เวลาสมาชิกย้ายออกจากหมู่บ้าน ก็ต้องคืนนาปันส่วนให้แก่หัวขุน ไม่สามารถซื้อขายหรือโอนให้คนอื่น ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดว่าการแบกภาระเป็นเงื่อนไขของการได้นาปันส่วน ในทางทฤษฎี หัวขุนไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่จะถือครองนาหัวขุนที่ไม่ต้องเสียภาษี และมีหัวขุนบางคน ใช้สิทธิในการแบ่งปันที่ดินยึดครองนาวัดกับนาที่ไม่มีคนทำ และจัดให้เช่าที่ดินในนามตัวแทนของหมู่บ้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นเจ้าของที่ดินแบบศักดินา ครอบครัวเก่าแก่ในหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้ครองนาที่คุณภาพดีเป็นจำนวนมาก ส่วนคนที่ไม่สามารถแบกภาระ เช่น คนชราหรือเด็กกำพร้าไม่มีสิทธิได้นาปันส่วน เพราะฉะนั้น นักวิชาการจึงลงความเห็นว่า การถือครองที่ดินภายในหมู่บ้านจึงมีความเหลื่อมล้ำ²²

เกษตรกรแบ่งเป็นสองประเภท คือไทเมือง เป็นคนพื้นเมืองที่มีฐานะเป็นทาสกสิกร เป็น 55% ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด คนเรือนเจ้าที่เป็นทาสประจำบ้านของเจ้า เป็น 39% ของครัว

²⁰ หม่าเย่า, “รายงานการสำรวจเศรษฐกิจสังคมไทสิบสองพันนา”, รายงานสำรวจสังคมและประวัติศาสตร์ชาติไทเล่ม 2, หน้า 1

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 76

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 76-77

เรือนทั้งหมด เกษตรกรสองประเภทนี้จะแยกอยู่ตามหมู่บ้าน คือแยกเป็นหมู่บ้านไทเมืองและหมู่บ้านคนเรือนเจ้า การถือครองนาบ้านระหว่างหมู่บ้านสองประเภทนี้จึงมีความเหลื่อมล้ำ หมู่บ้านไทเมืองบางที่นำนาบ้านส่วนเกินให้หมู่บ้านคนเรือนเจ้าที่มีที่ดินน้อยนั้นไปเช่า โดยเก็บหนึ่งในสิบของผลผลิตที่เก็บได้เป็นค่าเช่าที่นา (ข้าวค่านา) ส่วนที่เหลือมอบให้แก่เจ้า²³

3. นาตระกูลและนาส่วนตัว เป็น 27% ของที่ดินทั้งหมด นาตระกูลมีการโอนกันภายในตระกูล ไม่ถือว่าเป็นนาบ้าน หลังจีนเปลี่ยนระบอบการปกครองได้กลายเป็นนาที่ถือครองกรรมสิทธิ์โดยครอบครัวแล้ว อาจมีการโอนภายในตระกูลกันบ้าง แต่ส่วนใหญ่ไม่ขายให้คนนอก

นอกจากนาเจ้า นาพ่อล้ามนาหัวขุนที่เจ้าระดับต่าง ๆ ถือครองหรือบริหารแล้วที่ต้องบังคับให้เกษตรกรทำนาให้ หรือให้เช่าทำ ส่วนแบ่งของนาบ้านที่เกษตรกรได้นั้นต้องเสียค่าเช่าให้แก่เจ้าหรือถูกเจ้าเกณฑ์แรงงาน ตามสถิติช่วงก่อนหลังเปลี่ยนระบอบการปกครอง เกษตรกรต้องเสียค่าเช่าที่นาประเภทต่าง ๆ เป็น 1 ใน 3 ของรายได้ทั้งหมด ในนั้นประมาณ 30% คิดเป็นผลผลิต 70% คิดเป็นการเกณฑ์แรงงาน

ในส่วนของการเกณฑ์แรงงานนั้นมีหลายรูปแบบด้วยกัน ทั้งไทเมืองและคนเรือนเจ้าต้องทำนาเจ้า นาหัวขุนโดยไม่ได้รับการตอบแทน งานใช้แรงในครอบครัวของเจ้าจะรับผิดชอบโดยหมู่บ้านคนเรือนเจ้า งานประเภทนี้มีรายการ 100 กว่าชนิด เช่น ทำอาหาร เลี้ยงม้า บริการด้านบันเทิงและบริการชนิดอื่น ๆ ภาระที่เรียกว่า “การบ้าน” รับผิดชอบโดยไทเมือง เช่น สร้างระบบชลประทาน สร้างถนน เลี้ยงผีเมือง เป็นต้น ในช่วงที่ทำการสำรวจ ยังมีเจ้าระดับสูงและระดับกลางประมาณ 40% และหัวขุนประจำหมู่บ้านประมาณ 70% ยังคงมีการเกณฑ์แรงงานเพื่อทำการเกษตร

เนื่องจากการชำระค่าเช่าที่นาด้วยผลผลิต ประกอบกับการถือครองที่ดินระหว่างหมู่บ้านไทเมืองและหมู่บ้านคนเรือนเจ้ามีความเหลื่อมล้ำ ทำให้เกิดการแตกแยกทางชนชั้นภายในหมู่เกษตรกร การสำรวจครั้งนี้ได้ให้ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการแบ่งแยกในหมู่เกษตรกรว่า มีชาวนารวย 3-8% ชาวนากลาง 65-70% ชาวนาที่ยากจน 14-18 % และชาวนารับจ้าง 8-10 %

การสำรวจเห็นว่าหลังจากจีนเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแล้ว อำนาจระดับเจ้าแผ่นดิน เจ้าเมืองและพ่อล้ามถูกลดลง แต่หัวขุนประจำหมู่บ้านยังคงมีอำนาจปกครอง ดำเนินการขูดรีดเกษตรกรอยู่ และลงมติว่าความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรกับเจ้าขุนมูลนายยังคงเป็นความขัดแย้งทางชนชั้นหลัก เพราะฉะนั้นจึงสมควรและพร้อมที่จะดำเนินการปฏิรูปที่ดิน²⁴

²³ หม่าเย่า, รายงานการสำรวจเศรษฐกิจสังคมไทสิบสองพันนา, หน้า 77

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 79

หม่าเย่า ผู้อำนวยการการตำรวจครั้งนี้ หลังจากวิเคราะห์สภาพการถือครองที่ดินในสิบสองพันนาแล้ว ได้ให้ข้อเสนอในการดำเนินปฏิรูปที่ดิน

สำหรับชนชั้นเจ้าขุนมูลนาย จะไม่คิด “ บัญชีเก่า ” ทางรัฐบาลจะใช้นโยบายปกป้องไว้ให้ผ่านการปฏิรูป ระดับพญาหลวงขึ้นไป ทางรัฐจะจัดหาตำแหน่งที่เหมาะสมให้ ส่วนท้าวขุนชั้นล่างนั้น ไม่ให้ดำรงตำแหน่งการบริหารท้องถิ่นต่อไปเพื่อรักษา “ ความบริสุทธิ์ของอำนาจการปกครอง ” ยกเว้นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ อาจจัดให้เข้าสู่สภาผู้แทนประชาชนและสภาปรึกษาทางการเมือง

1. นโยบายที่มีต่อเจ้าและเจ้าของที่ดิน

ไม่ปลดสิทธิทางการเมือง ยึดนาเจ้า นาพ่อล้ามนาท้าวขุน นาตระกูลและนาส่วนตัว อีกทั้งที่ดินของเจ้าของที่ดิน ยกเลิกระบบภาษีที่นา การขูดรีดด้วยอำนาจสิทธิพิเศษ และการรีดดอกเบี้ยยสูง แต่ไม่ยึดทรัพย์สินอื่น เวลแบ่งปันที่ดินใหม่ จะให้นาปันส่วนที่มีขนาดเท่าส่วนของเกษตรกรแก่เจ้าขุนมูลนายและเจ้าของที่ดิน ส่วนชาสวนผลไม้ขนาดเล็ก บ่อเลี้ยงปลา ป่าการบูร ป่าพืชเศรษฐกิจแปลงเล็กที่เจ้าหรือเจ้าของที่ดินบริหารเองนั้น ไม่ยึด แต่ป่าไม้ พืชนาแปลงใหญ่ สวนชา บ่อเลี้ยงปลาขนาดใหญ่ที่เกณฑ์แรงงานทำนั้นยึดเป็นส่วนรวม

2. นโยบายที่ใช้กับเกษตรกรรวม

ไม่ยึดนาตระกูล นาส่วนตัว นาปันส่วนที่ทำเอง แต่ส่วนของนาเจ้า นาพ่อล้ามนาท้าวขุนที่เกษตรกรรวมเช่าทำนั้น ต้องรวมกันและรื้อการจัดสรรใหม่ ยกเลิกหนี้สินที่เกษตรกรรวมเป็นเจ้าหนี้ในช่วงก่อนการปลดแอก

3. นโยบายนาวัด

ที่นาและหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาไม่ยึด เพื่อตอบสนองนโยบายปกป้องสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา ไม่ก้าวก่ายการแบกภาระทางศาสนาของชาวบ้าน แต่ในกรณีที่ท้าวขุนใช้อำนาจทางการเมืองบังคับให้แบกภาระ และชาวบ้านคัดค้านนั้น รัฐบาลจะมาช่วยแก้ไข

4. ไม่ยึดนาปันส่วน นาตระกูลและนาส่วนตัวของผู้ให้เช่าที่ดินรายเล็ก

5. ที่ดินทั้งหมดมีการจัดสรรใหม่

นาเจ้า นาพ่อล้ามนาท้าวขุน นาของเจ้าของที่ดินที่ยึดมาให้อัดสรรในหมู่บ้านเดิม นาส่วนเกินที่ให้หมู่บ้านอื่นเช่านั้น จัดสรรโดยหมู่บ้านที่รับเช่า นาตระกูลของเจ้าและเจ้าของที่ดินจะจัดสรรใหม่โดยไม่แจกจ่ายตามครอบครัวตระกูลเก่า ส่วนนาบ้านนั้น โดยเนื้อแท้แล้ว กรรมสิทธิ์เป็นของเจ้าศักดินา แต่ชาวบ้านจะมองว่านาบ้านเป็นของส่วนรวม จึงไม่ใช้คำว่า “ ยึด ” กับนาบ้าน แต่จะพูดเป็นยกเลิกกรรมสิทธิ์ของเจ้า และจัดสรรใหม่ นาบ้านส่วนเกินที่ให้เช่านั้น ควรให้หมู่บ้านที่เช่าทำอยู่จัดสรรเอง

6. หนี้สินภายในกลุ่มเกษตรกรเอง หนังสือสัญญาเก่ายังคงมีผลบังคับใช้

7. ข้าววัด ช่างฝีมือ พ่อค้ารายย่อย ผู้ประกอบอาชีพอิสระและสมาชิกครอบครัว จะได้ส่วนแบ่งเช่นกัน แต่ในกรณีที่เจ้าตัวมีรายได้พอยังชีพแล้ว อาจไม่จัดสรรให้ก็ได้ สมาชิกครอบครัวของผู้เสียชีวิตในการปฏิวัติ ทหารและเจ้าหน้าที่รัฐและสมาชิกครอบครัวควรได้ส่วนแบ่งเท่ากับเกษตรกร²⁵

ปลายปี 1955 คำเสนอของหม่าเข้าเหล่านี้ ได้เรียบเรียงเป็น คำเสนอว่าด้วยการปฏิรูปที่ดิน ด้วยวิธีการปรักษาอย่างสันติ ณ แคว้นปกครองตนเองชนชาติไทสิบสองพันนา ในนามของคณะกรรมการพรรคคอมมิวนิสต์เขตซือเหมา และได้รับการอนุมัติ การปฏิรูปที่ดินที่สิบสองพันนาได้สิ้นสุดลงในเดือนพฤศจิกายน ปี1956

ส่วนที่ได้คองนั้น สภาพแตกต่างจากที่สิบสองพันนา ในประวัติศาสตร์ ได้คงมีความผูกพันกับจีนอย่างใกล้ชิด มีการอพยพชาวฮั่นเข้ามาในเขตได้คง ได้นำเทคนิคการผลิตเข้าสู่พื้นที่ดังกล่าว ระบบเศรษฐกิจแบบเจ้าของที่ดินได้พัฒนาอย่างมาก ในรายงานของปี 1954 เขตไทได้คงถูกมองว่ามี “พื้นฐานการปฏิบัติงานที่ดี” “ความขัดแย้งทางชนชั้นเด่นชัด ชาวบ้านเริ่มตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างเจ้าฟ้ากับรัฐบาล ประชาชนให้การสนับสนุนต่อรัฐบาลใหม่ และได้แสดงความไม่พอใจต่อระบบเจ้าฟ้า ถึงกับเรียกร้องให้มีการปฏิรูปที่ดินอย่างเปิดเผย มีการต่อต้านค่าเช่าที่ดินและการต่อสู้เพื่อยกเลิกหนี้สินบ่อยครั้ง”²⁶

นักวิชาการจีนเห็นว่าระบบที่ดินที่ได้คงกำลังอยู่ระหว่างระบบศักดินาจารีตก้าวสู่ระบบเจ้าของที่ดิน กล่าวคือ ที่แช่ฝาง เมืองวัน (หล่งชวน) เมืองมว (ยู่ตี้) เมืองแลม กิ่งม้า จินผิง ยังคงเป็นแบบศักดินาจารีต แต่ก็ยังมีปัจจัยเศรษฐกิจแบบเจ้าของที่ดินปรากฏขึ้นบ้าง ส่วนในบางพื้นที่ในเมืองแลม กิ่งม้า และเมืองเจียง (อิงเจียง) เมืองซอน (ลู๋ซี) เมืองตี้ (เหลียงเหอ) เศรษฐกิจแบบเจ้าของที่ดินได้ก่อรูปขึ้นแล้ว

ในพื้นที่ระบบศักดินาจารีต เจ้าเมืองยังคงมีอำนาจสูงสุด เกษตรกรทำนาต้องแบกภาระจับปลาหรือล่าสัตว์ต้องมอบให้เจ้านายครึ่งหนึ่ง ที่ดินแบ่งแยกเป็นสองส่วน นาเจ้ากับนาไพร่ นาเจ้าจะรวมถึงนาที่ถือครองโดยเจ้าเมือง อีกทั้งที่ดินจัดสรรให้แก่ขุนนางและท้าวขุนระดับต่าง ๆ ส่วนนาไพร่นั้นรวมถึงนาปันส่วน นาใช้แรงงาน นาเปิดใหม่ นาปันส่วนมีจำนวนมากที่สุด และสภาพการถือครองก็มีความมั่นคงมากกว่าที่สิบสองพันนา ที่ดินถือครองโดยส่วนรวม ในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดสรรที่ดินที่จัดทำขึ้นเป็นประจำ ที่แช่ฝาง เมืองวัน เมืองมว หากเกษตรกรชำระภาระเสร็จสิ้น

²⁵ หม่าเข้า, รายงานการสำรวจเศรษฐกิจสังคมไทสิบสองพันนา, หน้า 81-84

²⁶ หม่าเข้าและคณะ, สิบปีแห่งงานชนชาติส่วนน้อยในยูนนาน ภาค 2, หน้า 49

ตามกำหนด ก็สามารถสืบทอดที่ดินให้แก่บุตรหลานได้ อำนาจการบริหารที่ดินของหมู่บ้านจึงถูกจำกัดมาก เจ้าศักดินาสามารถมอบที่ดินให้เกษตรกรทำและเก็บค่าเช่าโดยไม่ผ่านหมู่บ้านหรือชุมชน ภายในหมู่บ้าน การถือครองที่ดินมีความมั่นคง ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวนาเกิดความแตกแยก เกษตรกรที่สูญเสียที่ดินเพิ่มขึ้น ชาวนาชั้นกลางลดลง เกิดความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดิน เริ่มมีชาวนารวย เจ้าของที่ดินปรากฏตัว ไม่มีการรับเช่าโดยรวมแบบหมู่บ้านคนเรือนเจ้าหมู่บ้านไทเมืองในสิบสองพินนา หน่วยครอบครัวเป็นหน่วยในการเช่าที่ทำนา เริ่มมีการซื้อขายที่ดินในหมู่ท้าวขุนและคนรวย

ส่วนในพื้นที่ระบอบเจ้าที่ดิน ระบอบศักดินาแบบจารีตถูกทำลาย การแบ่งแยกชุมชนดั้งเดิมและการจัดสรรที่ดินสูญหายไปแล้ว ตัวบุคคลมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน สามารถนำไปให้เช่า จำนอง จำนำ และซื้อขายได้ ความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นทวีความรุนแรงขึ้นทุกที เกษตรกรที่สูญเสียที่ดินไปตกเป็นชาวนารับจ้างหรือต้องเช่าที่นาทำกิน ชาวนาชั้นกลางไม่ถึง 1 ใน 3 ของจำนวนชาวนาทั้งหมด แต่ระบอบศักดินาจารีตยังไม่สลายตัวทีเดียว เจ้าศักดินายังคงมีอำนาจทางการเมือง

นักวิชาการจีนลงความเห็นว่า ความขัดแย้งหลักยังคงเป็นความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรกับชนชั้นปกครอง แต่ภายในกลุ่มผู้ปกครองก็มีความแตกแยกอยู่เหมือนกัน มีการแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มเจ้าศักดินาและเจ้าของที่ดิน แต่อิทธิพลของกลุ่มเจ้าศักดินาได้ถูกลดลงเรื่อย ๆ การปฏิรูปที่ดินจึงมีเป้าหมายที่จะยกเลิกระบอบเจ้าศักดินา การขูดรีดทั้งปวง เจ้าเมืองและขุนนางสำคัญจะจัดให้ดำรงตำแหน่งตามความเหมาะสม เจ้าของที่ดิน ชาวนารวย และผู้ปล่อยเงินกู้เพื่อรีดดอกเบี้ยสูงนั้นต้องยกเลิกการขูดรีดทั้งปวง จัดสรรให้นาปันส่วน ไม่ปลดสิทธิพลเมือง

นโยบายหลักในการปฏิรูปที่ดินมีดังนี้

1. ยกเลิกระบอบกรรมสิทธิ์ที่ดินของเจ้าศักดินาและเจ้าของที่ดิน ยกเลิกค่าเช่า ภาษี การเกณฑ์แรงงาน การรีดดอกเบี้ยของเจ้าศักดินาและเจ้าของที่ดิน
2. ยึดที่ดินของเจ้าศักดินาและเจ้าของที่ดิน จัดสรรให้เกษตรกร แต่ไม่ยึดทรัพย์สินอย่างอื่น
3. ยึดที่ดินส่วนเกินของชาวนารวยที่นำไปให้เช่า (มีตั้งแต่การยึดบางส่วนจนถึงการยึดทั้งหมด) แต่ไม่ยึดทรัพย์สินอย่างอื่น
4. ไม่ยึดนาวัดและที่นาที่ใช้ในทางศาสนา²⁷

ในปี 1955 ได้จัดการปฏิรูปที่ดินด้วยการประกาศอย่างสันติ เดือนกรกฎาคมเริ่มการทดลองปฏิรูปที่ดินที่แช่ฝางก่อน การปฏิรูปทั้งหมดได้สิ้นสุดลงเมื่อสิ้นปี 1955

²⁷ คณะเรียบเรียง, สภาพทั่วไปเกี่ยวกับแคว้นปกครองตนเองไท-อิงป๋อใต้คง (ใต้คง : ชนชาติใต้คง, 1986), หน้า 103

การสำรวจสังคมครั้งนี้เป็นตัวอย่างที่วิชาการรับใช้การเมือง หลังจากจีนเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นสังคมนิยมแล้ว ระบอบการถือครองกรรมสิทธิ์ต้องเปลี่ยนจากของเอกชนมาเป็นของส่วนรวม สำหรับสังคมชนชาติส่วนน้อย นักวิชาการต้องทำการสำรวจเพื่อเสนอข้อเสนอแนะ ช่วยให้รัฐบาลกำหนดมาตรการในการปฏิรูปที่ดิน ระบอบที่ดินในสิบสองปันนา กรรมสิทธิ์มีลักษณะเป็นของส่วนรวม แต่ถือครองและใช้สอยโดยส่วนบุคคล ซึ่งคล้ายกับผลที่การปฏิรูปที่ดินต้องการบรรลุให้เป็น แท้ที่จริง ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1950 เจ้าฟ้าเมืองต่าง ๆ ถูกบังคับให้สละอำนาจและสิทธิพิเศษต่าง ๆ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่มองในแง่วิวัฒนาการของสังคม ระบอบกรรมสิทธิ์ส่วนรวมดังกล่าวเป็นการ “ถอยกลับไปสู่คอมมูนชนบทยุคบรรพกาล”²⁸ ไม่ใช่สังคมนิยม จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปด้วย ระบอบการถือครองที่ดินที่ค่อนข้างยุติธรรมของสังคมไทจาริตนั้น ก็ต้องตอบสนองทฤษฎีการต่อสู้ทางชนชั้น คือต้องหาตัวอย่างการทุจริต การกดขี่ให้ได้ ตรงนี้เอง ที่เป็นจุดอ่อนทางทฤษฎีในยุคทศวรรษ 1950 ถึงทศวรรษ 1960 ทฤษฎีวิวัฒนาการของสังคมพยายามสรุป “กฎทั่วไป” ของพัฒนาการของสังคมมนุษย์ เมื่อมีตัวอย่างที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี หรือตัวอย่างที่เรียกว่าเป็น “ส่วนน้อย” นั้น จะถูกมองข้าม หรือต้องดัดแปลงให้เข้ากับทฤษฎี บางครั้ง นักวิชาการจำเป็นต้องใช้วิธีการที่ยืดหยุ่นบ้าง เช่น มาตรฐานในการวัดขนาดผู้ยากจนนั้นอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อเพิ่มจำนวนของ “คนจน” ในสังคม²⁹ นี่เป็นผลกระทบที่อำนาจรัฐมีต่อวงวิชาการ ถึงอย่างนั้นก็ตามความพยายามของนักวิชาการยังไม่ถูกใจรัฐบาลทีเดียว ในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม ผลงานการสำรวจของหม่าเย่าและคณะถูกกล่าวหาว่าเป็นการ “ปรุงแต่งระบบการทุจริตให้งดงาม”

การรับใช้สังคมหรือการเมืองนั้น อาจเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของวงวิชาการ ในปัจจุบัน แด่วงวิชาการกับอำนาจรัฐควรอยู่ในฐานะเท่าเทียมกัน นักวิชาการควรมีความเป็นตัวของตัวเอง เพื่อมิให้ตนตกเป็นเครื่องมือของการเมืองหรืออำนาจรัฐ แต่ทั้งหมดนี้ต้องมีเงื่อนไขที่ว่า รัฐบาลสามารถรับรองสิทธิเสรีภาพได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งผิจากจีนในยุคที่ยึดอุดมการณ์ทางการเมือง จึงได้สร้างความเสียหายแก่วงการไทศึกษา

²⁸ หม่าเย่า, รายงานการสำรวจเศรษฐกิจสังคมไทสิบสองปันนา, หน้า 69

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 60. ในสิบสองปันนา ชาวนาส่วนใหญ่ไม่ขาดที่ดิน นักวิชาการจึงเปลี่ยนวัดด้วยจำนวนสัตว์เลี้ยง เช่น วัว หากจำนวนวัวที่ถือครองไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐาน ก็จะจัดเป็นชาวนาจน

3.4 นโยบายฝ่ายซ้ายและสิบปีแห่งการปฏิวัติวัฒนธรรมจีน

ปี 1956 ในการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 8 ได้เสนอนโยบาย “ ร้อยสำนักประชาชน ปัญญา ร้อยบุปผาประชาชน โคม ” ของเหมาเจ๋อตุง ในปี 1957 รัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นหรือคำวิพากษ์วิจารณ์จากวงการต่าง ๆ เพื่อที่จะปรับปรุงพัฒนางานของพรรค แต่ท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์ที่ปรารภนาดี ก็มีปัญญาชนคนกลุ่มหนึ่งมีความเห็นที่ต่อต้านการนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน รัฐบาลจึงเริ่มวิพากษ์วิจารณ์ “ พวกนิยมนว ” เพื่อความปลอดภัยของรัฐ นักวิชาการที่เคยแสดงความคิดเห็นรวมทั้งนักวิชาการที่เรียกร้องให้ฟื้นฟูสังคมวิทยานั้นถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก มีนักวิชาการอาวุโสหลายคนถูกตำหนิว่าเป็น “ นักวิชาการทุนนิยม ” ทฤษฎีที่เคยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนามาตรฐานชีวิตของจีน อย่างเช่น ทฤษฎีของสำนักหนานที่นิยมก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก

ปี 1958 การเคลื่อนไหว “ ถ้าวกระโดดไกล ” ผนวกทำให้มีการจัดตั้งคอมมูนประชาชน ซึ่งได้สร้างความเสียหายอันใหญ่หลวงให้แก่จีน การเคลื่อนไหวครั้งนี้ได้สิ้นสุดลงเมื่อปี 1961 เหมาเจ๋อตุงก็ตกลงที่จะปรับปรุงนโยบายเศรษฐกิจ แต่ความเสียหายนั้นไม่เพียงแต่เกิดแก่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเท่านั้น วงวิชาการก็ถูกบังคับให้ “ ถ้าวกระโดดไกล ” พร้อมกับฝ่ายการผลิต เช่น กำหนดให้พัฒนาการวิจัยปัญหาชนชาติส่วนน้อย การศึกษาชาติพันธุ์วิทยา และประวัติศาสตร์ชาติส่วนน้อยถึงขั้น “ ระดับแนวหน้าของโลก ” ภายใน 3 ปี การสำรวจสังคมและประวัติศาสตร์ชนชาติส่วนน้อยทั่วประเทศ ในช่วงแรกกำหนดใช้เวลา 4-7 ปี แต่ในช่วง “ ถ้าวกระโดดไกล ” กำหนดใหม่ว่าให้ทำเสร็จสิ้นลงภายในปีเดียว เพราะจะจัดเป็นส่วนหนึ่งของการเฉลิมฉลองการสถาปนาครบรอบ 10 ปีของจีนใหม่ มองงานวิชาการเหมือนขั้นตอนหนึ่งของการผลิตที่สามารถเร่งทำได้ จึงทำให้คุณภาพการสำรวจไม่เป็นที่ยอมรับ แท้ที่จริง การเร่งงานวิชาการเช่นนี้เป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ กำหนดใหม่นี้จึงถูกเลื่อนเวลาไปอีกหลายครา³⁰

อย่างทีนักวิชาการจีนหลายคนวิจารณ์ถึงการสำรวจในทศวรรษ 1950 ว่าเป็นงานที่สร้างขึ้นเพื่อรับใช้การเมือง ได้รวบรวมข้อมูลที่ให้ประโยชน์ทางวิชาการน้อย เต็มไปด้วยศัพท์เฉพาะทางการเมือง การวิเคราะห์ที่มีความลำเอียง พยายามโยนสภาพสังคมชนชาติส่วนน้อยให้สอดคล้องกับความคิดของผู้นำบางคนและทฤษฎีทางวัตถุนิยม เช่น วิเคราะห์สังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้นด้วยทฤษฎีชนชั้น การที่ท้าวขุนหรือพ่อมดหมอผีรับของตอบแทนตามประเพณีก็ถูกหาว่าเป็นการขูดรีดของเจ้าของที่ดิน เป็นต้น³¹

³⁰ หวังเจี้ยนหมินและคณะ, ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยาในจีน ภาค 2 , หน้า 199-200

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 201

การสำรวจครั้งนี้ดำเนินด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการประชุมเป็นหลัก ผู้สัมภาษณ์ทำงานในฐานะเป็นตัวบุคคลที่อยู่นอกสังคม ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อทางศาสนาหรือมองข้ามโดยเจตนาโดยอ้างว่าไม่ก้าวก่ายในกิจการทางศาสนาตามนโยบายของรัฐ³² ทำให้การสำรวจครั้งนี้มีผลงานทางด้านวัฒนธรรมและศาสนาน้อยมาก ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ที่ขาดความรู้และประสบการณ์ทางด้านชาติพันธุ์วิทยา บางคนไม่มีความรู้เกี่ยวกับชนชาติส่วนน้อยที่ตนเองจะไปสำรวจ ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อผลการสำรวจ บางคนขาดการอบรมทางวิชาการที่เป็นระบบ ทำให้ผลงานที่เสน่อออกมาในภายหลังไม่สามารถมีความคืบหน้า เพราะถูกจำกัดในด้านความรู้เฉพาะด้านและทฤษฎี

ในช่วงการปฏิรูปเพื่อเข้าสู่สังคมนิยมในปลายทศวรรษ 1950 ถึงทศวรรษ 1960 นั้น เนื่องจากแนวคิดเชิงไปฝ่ายซ้าย การทำงานที่ไม่ถูกวิธีได้ทำร้ายความรู้สึกของชนพื้นเมือง เมื่อมีการแยกแยะชนชั้นในหมู่ประชาชนชาวไทย เนื่องจากวิธีการทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ต้องทำซ้ำถึงหลายครั้ง ทำให้ชาวบ้านเกิดความสับสน จนมีผู้เฒ่าคนหนึ่งมาบอกเจ้าหน้าที่ว่า “จะอยู่ชนชั้นไหนก็ช่างเถอะขอให้เขียนใส่ป้ายติดไว้หน้าบ้านก็แล้วกัน ผู้ใหญ่และเด็ก ๆ เขาจะจำได้ง่าย”³³ ถ้าหาก “การปลดแอก” ของรัฐบาลถูกชาวบ้านมองด้วยสายตาเช่นนี้ จะสรุปว่าการทำงานของรัฐบาลประสบความสำเร็จได้อย่างไร หากไม่มีความเข้าใจในขั้นพื้นฐาน การดำเนินงานก็จะเต็มไปด้วยความยากลำบาก และในที่สุดจะก่อเกิดความเสียหายแก่สังคมและวัฒนธรรมพื้นเมือง

การปฏิวัติวัฒนธรรมเริ่มขึ้นในปี 1966 และกินเวลายาวนานถึง 10 ปี การปฏิวัติครั้งนี้เกือบจะทำให้จีนต้องพินาศไปทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมดั้งเดิม และในที่สุดรัฐบาลจีนก็ยอมรับว่าการปฏิวัติครั้งนี้เป็นความผิดพลาดอันร้ายแรงของเหมาเจ๋อตุงและรัฐบาลในยุคนั้น ซึ่งก่อนหน้านี้ถูกมองว่าเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ของรัฐและพรรคคอมมิวนิสต์จีน การปฏิวัติครั้งนี้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะ “โค่นล้มทุกสิ่งทุกอย่าง” การกระทำความผิดกล่าวดำเนินควบคู่กับลัทธิบูชาส่วนบุคคลของเหมาเจ๋อตุง ทำให้พวกเขาวชนแดงกลายเป็นนักทำลายตัวง

ในเขตชนชาติส่วนน้อยการทำลายก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ บุคคลซึ่งเป็นชนชั้นปกครองในอดีต รวมทั้งเจ้าของที่ดิน และชาวนารวยถูกกล่าวโทษอย่างหนัก มีการทำลายวัด เผาคลังเก็บ มีการบังคับให้นักบวชสึก ทำให้สังคมตกอยู่ในภาวะวุ่นวาย³⁴

³² หวังเจียนหมินและคณะ, ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยาในจีน ภาค 2, หน้า 210

³³ หวงซู่ยุน, “ไม่มีความเสมอภาคก็ไม่มีควมสามัคคี”, รวมบทความว่าด้วยชาติพันธุ์วิทยา (คุนหมิง: วัฒนธรรมนานาชาติ, 1993), หน้า 151

³⁴ หม่าเย่นและคณะ, สืบปีแห่งงานชนชาติส่วนน้อยในยูนนาน ภาค 2, หน้า 213

ทางด้านวิชาการ รัฐบาลต้องการให้ปัญญาชน “ เปิดเผยจุดยืนแบบทุนนิยมที่เป็นปฏิกิริยา และต่อต้านพรรคคอมมิวนิสต์ ต่อต้านสังคมนิยม วิพากษ์วิจารณ์ความคิดที่ปฏิกิริยาในวงวิชาการ วงการกีฬา นักหนังสือพิมพ์ ศิลปินบันเทิง ยึดอำนาจนำในวงการวัฒนธรรม ” ตามคำสั่งจากข้างบน วงวิชาการต้องไปเรียนรู้แก่กรรมกร เกษตรกรและทหารเพื่อแก้ไขความคิดที่ผิดเพี้ยนไปของคน วิธีการเรียนรู้ก็คือไปเรียนรู้ใหม่ตาม “ โรงเรียนเจ้าหน้าที่รัฐ ” ในที่ต่าง ๆ ช่วงปี1969-ปี1972เป็นช่วงเวลาที่นักวิชาการจีนถูกส่งไปเข้าเรียนใหม่ คือทำงานตามชนบทหรือโรงงาน เพื่อที่จะ “ มีส่วนร่วมในการผลิต ”³⁵

อย่างไรก็ตาม การปฏิวัติวัฒนธรรมในยูนนานยังไม่ได้ดำเนินการอย่างเต็มที่ เพราะถือว่าตั้งอยู่ที่เขตชายแดน ต้องแบกหน้าที่ในการสนับสนุนเวียดนามเพื่อต่อต้านจักรวรรดินิยมอเมริกา เป็นเขตที่มีชนชาติส่วนน้อยอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น การปฏิรูปเพื่อเข้าสู่ระบอบสังคมนิยม ในปี 1968 ได้มีการยกเลิกระบบครัวเรือนปกครองตนเอง แต่งตั้งคณะกรรมการการปฏิวัติแทน

ชีวิตของนักวิชาการในโรงเรียนเจ้าหน้าที่รัฐนั้นมีความแตกต่างจากช่วงที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างแรง บางคนยังมีโอกาสอ่านหนังสือ หรือทำวิจัยต่อ คนที่ยืนหยัดทำงานวิจัยนั้นส่วนใหญ่สามารถเสนองานวิชาการออกมาได้หลังการปฏิวัติวัฒนธรรมสิ้นสุดลงไม่นานนัก

ปี 1971 หลังจากแม่ทัพหลินเปียว รองประธานาธิบดี ทายาททางการเมืองของเหมาเจ๋อตุง ตายด้วยอุบัติเหตุเครื่องบินตก ระหว่างทางที่หนีจากจีนไปสหภาพโซเวียต ช่วงที่รุนแรงที่สุดของการปฏิวัติวัฒนธรรมได้ผ่านพ้นไปแล้ว แม้เหมาเจ๋อตุงเองก็ต้องทบทวนนโยบายในช่วงที่ผ่านมา และยอมให้โจวเอนไหลบริหารกิจการฝ่ายต่าง ๆ ทั่วประเทศ การเปลี่ยนแปลงที่ดีจึงเกิดในวงวิชาการ ในปี 1972 ได้มีการจัดพิมพ์วารสารวิชาการสามฉบับขึ้นในจีน ทั้ง ๆ ที่บรรณาธิการต้องพิมพ์คำกล่าวของเหมาเจ๋อตุง มาร์กซ์หรือเลนินเต็มปกใน เป็นการยืนยันถึงจุดยืนอันถูกต้องของวารสาร เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับวิชาโบราณคดี เพราะมองว่าเป็นวิชาที่อยู่ไกลจากชีวิตจริง และไม่กระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของรัฐบาลอย่างวิชาที่ “ อันตราย ” ทั้งหลาย แต่ก็ยังเป็นนิมิตหมายที่ดีว่างานวิชาการกำลังได้รับการฟื้นฟู³⁶

ปี 1973 คณะกรรมการพรรคคอมมิวนิสต์จีนแห่งมณฑลยูนนานได้มอบหมายให้นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยยูนนานและหน่วยงานอื่น เรียบเรียงประวัติชนชาติยูนนาน นักวิชาการที่เข้าร่วมในงานครั้งนี้มีหม่าเย่า เจียงอิงเหลียง และอู๋จง เป็นนักวิชาการที่มีผลงานด้านไทศึกษา³⁷

³⁵ หวังเจี้ยนหมินและคณะ, ประวัติชาติพันธุ์วิทยาในจีน ภาค 2 , หน้า 246-247

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 252

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 260

การสำรวจสังคมขนาดเล็กก็เริ่มทำขึ้นเป็นครั้งแรก เช่นในปี 1976 จางกงจิ้นจากมหาวิทยาลัยชนชาติกลาง พร้อมกับวังหนิงเซิง (นักโบราณคดียูนนาน) เดินทางไปศึกษาปฏิทินไทในสิบสองปันนาเป็นเวลา 1 เดือนเศษ³⁸

การปฏิวัติวัฒนธรรมครั้งนี้มีผลกระทบที่ยาวไกลต่อวงวิชาการ ทำให้นักวิชาการถูกจำกัดทั้งแนวคิดและวิธีการวิเคราะห์ ทำให้ผลงานของนักวิชาการจำนวนไม่น้อยที่เดิวยังคงติดลักษณะงานเขียนในช่วงการปฏิวัติ เป็นการแสดงออกแบบฝ่ายซ้าย มี “ กลิ่นไอการปฏิวัติ ” ค่อนข้างเข้มข้น

3.5 ผลงานไทศึกษา

หม่าเย่าได้เสนอบทความชิ้นสำคัญ มองราชวงศ์โจวในแง่สิบสองปันนา ซึ่งเป็นตัวอย่างบทความที่อิงทฤษฎีวิวัฒนิยมประวัติศาสตร์ ผู้เขียนมีความเห็นว่า พัฒนาการของประวัติศาสตร์ของชนชาติต่าง ๆ อาจชำระตามพัฒนาการยุคต่าง ๆ หม่าเย่ายังอ้างถึงคนโบราณที่ไปสืบค้นประเพณีพิธีการเก่าแก่ที่สูญหายไปแล้วในสังคมชนชาติที่พัฒนาน้อยกว่า จีนเป็นประเทศที่ประกอบด้วยหลากหลายชนชาติ พัฒนาการทางสังคมของชนชาติต่าง ๆ ไม่ได้อยู่ในระดับเดียวกัน ชนชาติต่าง ๆ เหล่านี้ รวมทั้งชนชาติอื่น ส่วนใหญ่ได้พัฒนาจากสังคมบรรพกาลเข้าสู่สังคมชนชั้นแล้ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ทิ้งร่องรอยในบันทึกประวัติศาสตร์ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการศึกษาวิจัยการสลายตัวของระบอบทาสและการก่อรูปของระบอบศักดินาของชาวจีน ข้อสมมุติฐานนี้เกิดบนพื้นฐานความเชื่อว่า ในกระบวนการพัฒนาของสังคมมนุษย์ ยุคสมัยเดียวกัน จะมีระบอบสังคมแบบเดียวกัน

แท้จริง การนำระบอบที่ดินในสิบสองปันนามาเปรียบเทียบกับระบอบที่ดินของราชวงศ์โจวตะวันตกเริ่มตั้งแต่เรื่อง เซอหลี่ ของหลี่ผู่ ระบุว่า ระบอบที่ดินในสมัยราชวงศ์โจวชื่อว่าจิ้งเถียน (นาตาหมากรุก) มีลักษณะหลายอย่างที่คล้ายคลึงกับระบอบที่ดินในสิบสองปันนาก่อนปลดแอก เช่น ที่ดินเป็นของเจ้า หรือกรรมสิทธิ์เป็นของส่วนรวมแต่ถือครองโดยตัวบุคคล การชำระภาษีที่นำด้วยการเกณฑ์แรงงาน หม่าเย่าได้สรุปผลการเปรียบเทียบเป็น 4 ประการ

1. ที่สิบสองปันนา อธิปไตยทางการเมืองและกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจนั้นเป็นหนึ่งเดียว เจ้าแผ่นดินเป็นผู้ถือครองที่ดินทั้งหมด ไม่มีตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของที่ดิน เช่นเดียวกับสภาพในสมัยราชวงศ์โจวตะวันตก ที่ดินทั้งหมดเป็นของกษัตริย์ ไม่มีการซื้อขายที่ดินเกิดขึ้น อนึ่ง การแยกแยะระหว่างนาเจ้าและนาปันส่วน มีลักษณะคล้ายกับนาเจ้าและนาส่วนตัวของราชวงศ์โจวตะวันตก เจ้าแผ่นดินสิบสองปันนาแต่งตั้งเจ้าเมืองต่าง ๆ ตำแหน่งเจ้านิมนต์ให้บุตรหลานได้ แต่ในขณะเดียวกัน เจ้าแผ่นดินก็สามารถแต่งตั้งเจ้าเมืองคนใหม่ หรือยึดที่ดินของเจ้า

³⁸ หวังเจี้ยนหมินและคณะ, ประวัติชาติพันธุ์วิทยาในจีน ภาค 2, หน้า 261-262

เมืองคีนมา นาเจ้าเมืองแบ่งเป็นนาแสนหลวง นาหมื่นหลวงตามขนาด เจ้าแผ่นดินและเจ้าเมืองจะนำที่ดินรวมทั้งกสิกรในชุมชนจัดสรรให้ขุนนางที่ขึ้นต่อตนเอง ที่ดินส่วนนี้เวลาพ้นจากตำแหน่งแล้ว ไม่สามารถสืบทอดให้บุตรหลานได้ ที่ดินดังกล่าวแบ่งเป็น 5 ระดับด้วยกัน นาฮ้อยค่าง นาชาวหลวง นาชาวน้อย นาสิบ นาห้า และนาสิบน้อย ดังนั้น โดยเนื้อแท้แล้ว เจ้าเมืองและขุนนางไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การจัดสรรที่ดินเป็นวิธีหนึ่งที่จะแบ่งปันภาษีที่ดิน เจ้าแผ่นดินยังคงเป็นผู้เดียวที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทั้งหมด ส่วนทาสกสิกรยังไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน³⁹

ตามการบันทึกสมัยราชวงศ์โจวตะวันตก “ ใต้หล้าล้วนเป็นดินเจ้า ทั้งปฐพีล้วนเป็นข้าแผ่นดิน ” ราชสำนักโจวตะวันตกก็มีการจัดสรรที่ดินให้เจ้าเมืองปกครอง ในกรณีที่เจ้าเมืองไม่แสดงความจงรักภักดีต่อเจ้าแผ่นดิน ก็จะถูกยึดที่ดินไปและปลดออกจากตำแหน่ง ในเมื่อ “ ใต้หล้าล้วนเป็นดินเจ้า ” จึงไม่สามารถซื้อขายอย่างเสรีได้

ในบรรดาปัจจัยการผลิตทั้งหลาย สัตว์เลี้ยงจึงกลายเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลที่แท้จริง เป็นมาตรฐานในการพิสูจน์ฐานะและความร่ำรวยของผู้ผลิต เช่น สมัยราชวงศ์โจวตะวันตก จำนวนสัตว์เลี้ยงเป็นเครื่องวัดความร่ำรวยของสามัญชน ส่วนในสิบสองพันนา จำนวนสัตว์เลี้ยงที่ถือครองใช้เป็นหลักฐานในการแยกแยะชนชั้น ในช่วงการปฏิรูปที่ดิน การแยกกสิกรเป็นชาวนาที่ยากจน ชาวนาชั้นกลางและชาวนารวย ก็พิจารณาตามจำนวนสัตว์เลี้ยงที่ถือครองเป็นหลัก⁴⁰

2. ระบบอศักดินาที่สิบสองพันนาเกิดขึ้นบนพื้นฐานคอมมูนชนบท มีลักษณะเป็นแบบสังคมบรรพกาลในตะวันออก คือแบบกรรมสิทธิ์เป็นของส่วนรวมแต่ถือครองโดยตัวบุคคล การจัดสรรที่ดินแก่ทาสกสิกรของเจ้าแผ่นดินนั้น เป็นวิธีการบีบบังคับให้ทาสกสิกรต้องเสียภาษีที่นา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบอศักดินาที่พิเศษ เป็นระบบนาปันส่วนที่คล้ายคลึงกับระบบนาตาหมากรุกของราชวงศ์โจวตะวันตก⁴¹

สังคมอศักดินาที่สิบสองพันนาประกอบด้วยคอมมูนชนบท ในแต่ละชุมชน (คอมมูน) จะมีองค์การบริหารของตนและมีการแบ่งหน้าที่กัน เช่น หัวหน้าประจำหมู่บ้านที่เรียกว่าพ่อบ้านและแม่บ้าน (เป็นตำแหน่งรองที่มีอำนาจมากที่สุด แต่เป็นผู้ชาย) ได้รับการแต่งตั้งเป็นพญา จำ และแสน ดูแลการอพยพโยกย้ายของสมาชิกในหมู่บ้าน รับสมาชิกใหม่ที่อพยพมา ดูแลที่ดินของชุมชน จัดเก็บภาษีแทนเจ้า ในหมู่บ้านยังมีองค์กรที่ทำหน้าที่คล้ายกับเหนือสนามของส่วนกลางเรียกว่าวาน ซึ่งเป็นเรื่องรอยที่หลงเหลือจากระบบประชาธิปไตยแบบบรรพกาล โดยทั่วไปแล้ว แม่บ้านจัดประชุมที่

³⁹ หม่าเย่า, “ ราชวงศ์โจวตะวันตกในมุมมองของสิบสองพันนา ”, ระบบนาปันส่วนในสิบสองพันนากับนาตาหมากรุกของราชวงศ์โจวตะวันตก, หน้า 145-14

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 147

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 143

บ้านตนเอง และจะรายงานต่อพ่อบ้านอีกครั้ง แต่ถ้าเป็นกิจการที่สำคัญ เช่น การแบ่งภาระภาษีหรือ การเกณฑ์แรงงาน การจัดสรรที่ดิน การสร้างระบบชลประทาน และเลือกตั้งหรือเปลี่ยนหัวหน้าของ หมู่บ้าน จะจัดโดยพ่อบ้าน ทั้ง ๆ ที่ในกรณีส่วนใหญ่จะตัดสินใจทำตามคำสั่งของพ่อบ้าน แต่จะมีการ ถามไถ่ความคิดเห็นของชาวบ้านเป็นพิธีการ คอมมูนชนบทเป็นขั้นสุดท้ายของสังคมบรรพกาลที่ กำลังพัฒนาสู่สังคมทาสหรือ สังคมทาสกสิกร⁴²

ในสมัยราชวงศ์โจว มีการก่อรูปของประเทศ แสดงว่าได้อย่างเข้าสู่สังคมขั้นแล้ว แต่คอม มูนชนบทที่เรียกว่าจิงเถียน อี้ ชิว มีชื่อที่แตกต่างออกไป แต่ยังคงมีบทบาทอย่างสูงในสังคม⁴³

ในสิบสองพันนาการไถ่บ้านปันส่วนและการแบ่งภาระค่าเช่าที่นาเป็นสัญลักษณ์ของความ เป็นสมาชิกชุมชน ในระบอบที่ดินของสมัยราชวงศ์โจวก็มีข้อกำหนดที่คล้ายคลึงกัน คือ “แบ่งปันที่ นาดมจำนวนพลเมือง” “พลเมือง” ในที่นี้หมายถึงคนที่แบกภาระได้ ซึ่งก็ตรงกับ “คนวัยก” ใน สิบสองพันนา⁴⁴

3. การบูตริคที่สิบสองพันนาใช้รูปแบบภาษีที่นาที่ชำระด้วยการเกณฑ์แรงงาน เกษตรกรแต่ ละครัวเรือนมีที่ดินของตนเอง และมีสัตว์เลี้ยง อุปกรณ์ไว้ในการครอบครอง ทำการผลิตอย่างอิสระ และถูกเกณฑ์แรงงานโดยเจ้าขุนมูลนาย ทาสกสิกรที่ทำนบ้านแทนเจ้านั้นต้องแบ่งเวลาการทำงาน เป็นสองส่วน การทำนาปันส่วนนั้นทำเพื่อส่วนตัว เป็นผลผลิตที่จำเป็น การทำนบ้านแทนเจ้านั้น เป็นการถูกเกณฑ์แรงงาน ผลผลิตส่วนนี้ถือเป็นผลผลิตส่วนเกิน นอกจากการทำนแล้ว ยังมีการ เกณฑ์แรงงานในรูปแบบอื่น เช่น ช่วยเลี้ยงม้าเลี้ยงวัวหรือช้างให้เจ้า สร้างที่ประทับ ถนน และชล ประทาน อีกทั้งการเกณฑ์แรงงานเพื่อทำงานบ้านและส่วนที่เป็นหัตถกรรม ส่วนนาตาหมากรุกของ โจวตะวันตกนั้น มี “การทำงานร่วม” หรือ “ฟังแรงราษฎรทำนบ้าน” เจ้าศักดินาจะเก็บ 1 ใน 9 หรือ 1 ใน 10 ของผลผลิตทั้งหมด⁴⁵

4. ผู้ผลิตที่สิบสองพันนาแบ่งเป็นไทเมือง และชนเรือนเจ้า ซึ่งคล้ายกับทาสในลักษณะเดียว กันของราชวงศ์โจวตะวันตก

ไทเมืองเป็นผู้ถูกเกณฑ์แรงงานที่สำคัญ นาบ้านส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านของพวกเขา ไท เมืองต้องทำนบ้านแทนเจ้า นอกจากนั้นยังต้องแบกภาระที่เรียกว่า “การเมือง” เช่น งานสร้างชลประทาน ถนน สะพาน เลี้ยงผีเมือง หรือถูกเกณฑ์เป็นทหาร ส่วนในราชวงศ์โจวตะวันตก เกษตรกรของชุมชน

⁴² หม่าเช่า, “ราชวงศ์โจวตะวันตกในมุมมองของสิบสองพันนา”, ระบบนาปันส่วนในสิบสองพันนากับนา ตาหมากรุกราชวงศ์โจวตะวันตก, หน้า 153-156

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 156

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 165

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 175-177

ชนมีลักษณะที่เป็นทาสกสิกรเช่นกัน เรียกว่าหมิ่น จ้ง และซู่เหริน เกษตรกรเหล่านี้ทำนาตาหมากรุกของเจ้าศักดินา⁴⁶

คนเรือนเจ้ามีลักษณะเป็นทาสประจำบ้านของเจ้าศักดินา เดิมที่มีฐานะเป็นเชลยศึก นักโทษ ผู้อพยพลี้ภัยธรรมชาติ หรือเป็นทาสที่เจ้าซื้อมา ไทเมืองบางคนอาจถูกลดฐานะเป็นคนเรือนเจ้า เช่น ไทเมืองที่ฆ่าเจ้าเจ้าแผ่นดินตาย จะถูกลดชั้นเป็นคนเรือนเจ้า “การนายเรือนเจ้า” ภาระที่พวกเขาแบกส่วนใหญ่เป็นงานรับใช้ในบ้าน ไม่ใช่การผลิต หลังจากพวกเขาได้สร้างหมู่บ้านขึ้นมา ได้นำปันส่วนแล้ว ยังต้องแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานรับใช้ พิจารณาจากแหล่งที่มา ฐานะ และลักษณะงานที่รับใช้ น่าจะสันนิษฐานได้ว่าบรรพบุรุษของคนเรือนเจ้าเคยมีฐานะเป็นทาสมาก่อน ทาสประจำบ้านที่แยกตัวออกมา ได้สร้างหมู่บ้านคนเรือนเจ้าขึ้นมา คนเรือนเจ้าจึงมีลักษณะเป็นทาสกสิกร มีฐานะเป็นกึ่งเสรีชน ตามบันทึกสมัยราชวงศ์โจว คนที่มีลักษณะคล้ายกันคือ “เฉิน (เพศชาย)” และ “เจีย (เพศหญิง)” ซึ่งเป็นทาสประจำบ้านที่ได้รับการปล่อยตัวเป็นทาสกสิกร และมีครอบครัวได้⁴⁷

ลูกน้องท้าวพญาหรือเจ้าจอมนั้นเป็นเครือญาติทางไกลของเจ้า เนื่องจากสมาชิกเพิ่มมากขึ้น จึงแยกตัวไปสร้างหมู่บ้านของตน และทำการผลิตเอง แต่ทำหน้าที่เป็นองครักษ์ หรือผู้รักษาความปลอดภัย แต่ไม่แบกภาระ มีลักษณะเป็นชาวนาเสรี ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ “ซื่อ ” ของโจวตะวันตก “ซื่อ ” เป็นทนายาชนชั้นผู้ดี ที่ได้รับที่ดินพระราชทาน เวลาที่ดินจัดสรรกระจายถึงชั้นล่าง เหลือที่จะพอยังชีพเท่านั้น จึงต้องทำนาด้วยตนเอง⁴⁸

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเช่นนี้ กล่าวได้ว่าเป็นงานศึกษาที่เป็นเอกลักษณ์ของวงวิชาการจีน เป็นผลงานที่สร้างขึ้นโดยทฤษฎีวิวัฒนิยมประวัติศาสตร์และทฤษฎีวิวัฒนาการของสังคม การนำเอากระบวนการถือครองที่ดินของสิบสองปันนาและของจีนราชวงศ์โจวตะวันตกมาเปรียบเทียบกัน ทำให้ทฤษฎีวิวัฒนาการได้พบตัวอย่างสังคมทาสกสิกรที่สมบูรณ์แบบ ไม่เพียงแต่ทำให้เข้าใจลักษณะสังคมของราชวงศ์โจวมากขึ้น ยังหาหลักฐานการปฏิรูปที่ดินได้อีกด้วย ถือเป็นตัวอย่างงานวิจัยที่ทางการจีนชื่นชมและสนับสนุน

ในช่วงทศวรรษ 1950-ทศวรรษ1960 นักวิชาการจีนได้แสดงความสนใจต่อการศึกษากระบวนการปกครองในสังคมชนชาติส่วนน้อยตลอด ในปี 1964 นักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียง 4 คน คือ เฉินหย่งหลิง หลินเห่าหวา ช่งตู้หวา และหวังฝูเหรินได้ร่วมมือเขียนบทความเรื่อง ระบบทาส

⁴⁶ หม่าเย่า, “ราชวงศ์โจวตะวันตกในมุมมองของสิบสองปันนา”, ระบบนาปันส่วนในสิบสองปันนากับนาตาหมากรุกราชวงศ์โจวตะวันตก, หน้า 191-193

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 199-204

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 207-209

กลศึกในเขตชนชาติทิเบต อุยกูร์ (Uygur) และไทก่อนมีการปฏิรูปสังคม เป็นงานศึกษาเชิงเปรียบเทียบที่ได้คัดเลือกเป้าหมายการศึกษาอย่างมีความหมายแฝง การที่เลือกทิเบต ไท และอุยกูร์มาเปรียบเทียบนั้นเป็นเพราะต่างมีความสำคัญทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงของประเทศมากที่สุด ทิเบตและจีนเกิขงมุสลิมมีปัญหาการแบ่งแยกดินแดน ส่วนชนชาติไทในยูนนานก็ถือว่ามีความละเอียดอ่อนทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคนั้น

ในงานศึกษาชิ้นนี้ได้เปรียบเทียบระบอบการถือครองที่ดิน ระบบวรรณะ รูปแบบภาษีที่นำระบอบการปกครอง วิเคราะห์พื้นฐานเศรษฐกิจ โครงสร้างเบื้องต้นและความสัมพันธ์ระหว่างกัน ในทั้ง 3 เขต มีลักษณะทั่วไปของระบอบทาสกลศึก แต่ต่างมีเอกลักษณ์ของตน ในด้านการถือครองที่ดินไทสืบทอดพันนาเช่นเดียวกับทิเบต คือที่ดินเป็นของเจ้าศักดินาสูงสุด เจ้าขุนระดับต่าง ๆ ได้กินเมืองหรือกินนา แต่ที่สืบทอดพันนายังคงมีลักษณะคอมมูนชนบทหลงเหลืออยู่ แต่มีการแบ่งวรรณะศักดินาอย่างชัดเจน ในทั้ง 3 เขตนี้ มีร่องรอยของระบอบทาสหลงเหลืออยู่ไม่มากนักน้อย ควบคู่ไปกับระบอบทาสกลศึก และโดยทั่วไปแล้ว ทาสจะปรากฏตัวในรูปแบบทาสประจำบ้าน การขูดรีดในทั้ง 3 เขตนี้ใช้รูปแบบการเกณฑ์แรงงานเป็นส่วนใหญ่ มีการแบ่งนาเข้า นาปันส่วนของทาสกลศึกอย่างชัดเจน แต่ลักษณะคอมมูนชนบทของสืบทอดพันนาทำให้การจัดสรรที่ดินแตกต่างจากที่อื่น ระบอบทาสกลศึกทำให้อำนาจการปกครองที่สืบทอดพันนาและทิเบตเป็นระบบใหญ่และมีความซับซ้อนอยู่ในตัว ลักษณะประเพณีและศาสนาก็คงใช้โครงสร้างเศรษฐกิจ

บทความชิ้นนี้ไม่ได้ให้ทัศนะหรือข้อมูลที่แปลกใหม่แต่อย่างใด นอกจากเป็นงานศึกษาเปรียบเทียบระบอบทาสกลศึกในทั้ง 3 เขต เป็นตัวอย่างที่พิสูจน์ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคม พิสูจน์ว่าทั้ง 3 เขตจัดอยู่ในขั้นสังคมทาสกลศึกเช่นกัน มีการแสดงออกที่แตกต่างกันภายใต้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน บทความชิ้นนี้ได้ระดมมันสมองของนักวิชาการทั้ง 4 คนที่ต่างวัย ต่างประสบการณ์ และมีความสนใจในการศึกษาที่ต่างกันไปด้วย เป็นการร่วมมือเพียงครั้งเดียว ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่าบทความชิ้นนี้แต่งขึ้นเพื่อตอบสนองคำเรียกร้องจากข้างบน หรือเขียนตามหัวข้อที่ถูกกำหนดไว้ ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยในยุคนั้น นอกจากความต้องการทางการเมืองแล้ว มองไม่เห็นความจำเป็นและความเป็นไปได้ที่นักวิชาการ 4 คนนี้ร่วมมือเพื่อเขียนบทความชิ้นเดียว นี่เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน และไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่างานวิจัยที่ถูกสร้างขึ้นด้วยภูมิหลังทางการเมืองนั้นมีมากนักน้อยเพียงใด แต่อย่างน้อยได้บ่งบอกว่าเป็นแนวโน้มของวงวิชาการในยุคนั้น

ในช่วงเดียวกัน การศึกษาวิจัยประวัตินานเจ้ายังคงเป็นหัวข้อที่นักวิชาการจีนสนใจ บทความที่สำคัญ เช่น น่านเจ้าไม่ใช่อาณาจักรไท ของเจียงอิงเหลียงที่จัดพิมพ์ในปี 1958 บทความชิ้นนี้ได้วิพากษ์วิจารณ์ Pan Tai-ism เห็นว่าไทกับจ้วงเป็นชนชาติที่สืบทอดจากกลุ่มเขวโนอิดิต จัดเป็น

สาขาภาษาเดียวกัน แต่ไม่ได้หมายความว่ากลุ่มชนทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเขวโนปัจจุบันจะเป็นชนชาติเดียวกันทั้งสิ้น และไม่เห็นด้วยว่า อ้ายลาวโนประวัติศาสตร์เป็นรัฐของชาวไท⁴⁹

ทักษะของเจียงอิงเหลียงคือ นำนานเจ้าสร้างโดยชาวอูหมาน ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชนชาติอู ในปัจจุบัน กษัตริย์น่านเจ้ามีประเพณีที่เอาคำสุดท้ายของชื่อพ่อตั้งเป็นคำแรกของชื่อลูก เช่น ชี่หนู่ หลัว-หลัวเซ็ง-เซ็ง หลัวฝี-ฝี หลัวเก้อ-เก้อ หลัวเฟิง-เฟิง เจียงอี-อี โหมสวิน-สวิน เก้อช้วน-ช้วน หลงเซ็ง และประเพณีดังกล่าวยุติลงที่เฟิงอัวด้วยนิมิตวัฒนธรรมจีน ประเพณีการตั้งชื่อดังกล่าว ไม่มีในกลุ่มไท-จ้วง แต่เป็นประเพณีที่ยังคงปฏิบัติกันในกลุ่มชนชาติอู ซึ่งอยู่ตระกูลภาษาทิเบต-พม่า บางตระกูลของชนชาติอูสามารถสืบลำดับบรรพบุรุษถึง 60 ชั่วคน นอกจากนี้แล้ว หลักฐานทางภาษาศาสตร์ โบราณวัตถุ ตำนาน และศิลปบรรพบุรุษที่นับถือกัน ต่างก็หาร่องรอยในกลุ่มชนชาติอูและชนชาติไป่ได้ แทนที่จะเป็นกลุ่มไท ในอาณาจักรน่านเจ้าและตาลี มีพลเมืองที่เป็นบรรพบุรุษของชาวไท คือพวกฟันทอง ฟันดำและหมางหมาน แต่ไม่ใช่พลเมืองหลัก ถือเป็นชนกลุ่มน้อยเขตชายแดน ในน่านเจ้าและตาลี⁵⁰

ในศตวรรษที่ 13 อาณาจักรตาลีที่ถูกราชวงศ์หยวนตีแตกนั้น เป็นอาณาจักรที่สร้างโดยบรรพบุรุษของชนชาติไป่ ไม่ใช่คนไทเช่นกัน การโจมตีครั้งนี้ แม้ผู้ปกครองตาลีและเชื้อพระวงศ์ก็ไม่ได้อพยพไปที่อื่น ปี 1252 กองทัพของกุบไลข่านเข้าสู่ยูนนาน ระหว่างกองทัพตาลี และกองทัพมองโกลเสียไม่เคยเกิดการปะทะที่รุนแรง หลังจากยึดตาลีได้สำเร็จ ตระกูลค้วนซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์และผู้ตีตระกูลอื่น ต่างก็ได้รับการแต่งตั้งจากราชวงศ์หยวน ยังคงเป็นผู้ปกครองท้องถิ่นอยู่ ตำแหน่งข้าหลวงยูนนานของตระกูลค้วนยังได้สืบทอดอีก 11 รุ่น⁵¹

สำหรับการอพยพของกลุ่มไท-ชานครั้งใหญ่ในศตวรรษที่ 13 นั้น เจียงอิงเหลียงอธิบายว่า อิทธิพลของกองทัพราชวงศ์หยวนได้ขว้างกันราชวงศ์พุกามเข้าไปรุกรานเขตชุมชนชาวไท ปี 1283 กองทัพราชวงศ์หยวนปราบราชวงศ์พุกาม กลุ่มชนที่พ้นการปกครองของพุกามได้อพยพสู่ทางใต้เข้าสู่ประเทศไทย ประชากรไทยที่เพิ่มขึ้นส่วนนี้จึงมาจากพุกาม ไม่ได้มาจากน่านเจ้าหรือตาลี ในช่วงเดียวกันล้านนาไทได้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ปี 1297 ล้านนารุกรานเชียงรุ่ง ทำให้กองทัพราชวงศ์หยวนคิดจะปราบล้านนาในปี 1300 แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะเวลาเดินทัพถึงเขตก๊วยโจว ได้รับการต่อต้านจากชนพื้นเมือง จนกองทัพแตกสลาย ปี 1313 พุทธราชวงศ์หยวนเดินทางถึงล้านนา โน้มน้าวใจให้ล้านนาสวามิภักดิ์ต่อราชวงศ์หยวน ต่อมาได้จัดตั้งเป็นแสนหวีปาไป่ จน

⁴⁹ เจียงอิงเหลียง, “น่านเจ้าไม่ใช่อาณาจักรไท”, *ประวัติศาสตร์ชาติไท* (เลิงจู: ชนชาติเสฉวน, 1984), หน้า 625-

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 632-635

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 639-640

กระทั่งล้านนาถูกพม่ายึด จึงเป็นการสิ้นสุดความสัมพันธ์ทางการเมืองกับจีน หลักฐานดังกล่าว พิสูจน์ให้เห็นว่าไทสิบสองปันนา และไทยภาคเหนือ ไม่ได้มีการอพยพหลังจากดาตีกุกราชวงศ์หยวนตีแตก⁵²

เจียงอิงเหลียงเห็นว่าการที่หาว่ากองทัพราชวงศ์หยวนตีล้านนาล้านเจ้าแตก ทำให้ชาวไทอพยพลงทางใต้ นั้น “มีเจตนาบางอย่างแอบแฝงอยู่”⁵³ และพยายามค้นหาหลักฐานว่าจีนกับไทย (สมัยสุโขทัย และอยุธยา) มีความสัมพันธ์อันเป็นมิตรต่อกันตลอด มีการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

บทความชิ้นนี้จัดพิมพ์ครั้งแรกในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยยูนนาน ฉบับฉลองวันชาติปี 1959 วัตถุประสงค์ของบทความชิ้นนี้คือ พิสูจน์ว่าจีนกับไทยไม่เคยเป็นศัตรูกันในประวัติศาสตร์ เป็นการสร้างบรรยากาศที่ทำให้ความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างไทยกับจีนในทศวรรษ 1950 ผ่อนคลายลง

ปี 1978 บทความของเงินหลวี่ฟั่นและตู้อี้จิง เรื่อง จักรพรรดิคุบไลข่านทรงพิชิตอาณาจักรต้าเหลีทำให้ชนชาติไทยอพยพลงได้อย่างขนานใหญ่จริงหรือ? ถือว่าเป็นประวัติศาสตร์นิพนธ์เกี่ยวกับล้านนาล้านเจ้า ดาตีกุและการอพยพของคนไทอีกชิ้นหนึ่งที่มีความสำคัญมาก สถานทูตไทยที่ประจำประเทศจีน ได้ส่งฉบับแปลภาษาอังกฤษของบทความชิ้นนี้มายังประเทศไทย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชได้แปลข้อความสำคัญ ๆ ของบทความดังกล่าวเป็นภาษาไทย ตีพิมพ์ในสพ.สยามรัฐ ดังที่ประพจน์ สุภรัตน์เมธี ได้เขียนในจดหมายถึงเงินหลวี่ฟั่นเมื่อปี 1984 ว่า “เป็นที่เลื่องลือในวงการประวัติศาสตร์ไทยในไม่กี่ปีมานี้”⁵⁴

ผู้เขียนได้วิพากษ์วิจารณ์นักวิชาการตะวันตกบางคน เช่น เดวีส์ ดอดด์ และวูดเป็นผู้สร้างทฤษฎีการอพยพลงได้ขนานใหญ่ เป็นแบบฉบับอันหนึ่งของการสร้างลักษณะโคลอมเบียทางประวัติศาสตร์⁵⁵

เงินหลวี่ฟั่นชี้ให้เห็นว่า การโจมตีดาตีกุครั้งนี้ คุบไลข่านเปลี่ยนแปลงนโยบายการฆ่าล้างเมือง และมีคำสั่งให้หยุดการเข่นฆ่า มีการเลือกปฏิบัติต่อผู้ปกครอง คือขุนนางผู้มีอำนาจที่ไม่ยอมจำนจะประหารชีวิต แต่สำหรับตัวหนังสือ กษัตริย์ดาตีกุที่ได้ต่อต้านในช่วงแรก แต่ยอมจำนภายหลานั้น ทางมองโกเลียก็พยายามใช้เป็นประโยชน์ ให้บริหารกิจการของชนเผ่าต่าง ๆ ในยูนนาน

⁵² เจียงอิงเหลียง, “ล้านนาล้านเจ้าไม่ใช่อาณาจักรไท”, *ประวัติศาสตร์ชาติไท*, หน้า 641-642

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 647

⁵⁴ เงินหลวี่ฟั่น, *การศึกษาการกำเนิดชนชาติไท*, หน้า 99

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 72

กองทัพกุบไลข่านเพียงไม่กี่หมื่นคนได้ปกครองยูนนาน ส่วนหนึ่งของเสฉวน กวางสี กุ้ยโจว และสามารถแผ่ขยายอิทธิพลสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากมีการบังคับบัญชาที่ดี มีความเก่งกล้าในการสู้รบแล้ว ความร่วมมือจากกษัตริย์ดาลีที่ยินยอมสวามิภักดิ์ต่อราชวงศ์หยวนนั้นก็ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง⁵⁶

ชาวไทสิบสองพันนาและไทได้คงไม่ได้อพยพจากดาลีไป เพราะนโยบายที่ราชวงศ์หยวนใช้กับกลุ่มไท คือเกลี้ยกล่อมให้สวามิภักดิ์ จึงไม่มีการสู้รบที่รุนแรงเกิดขึ้นในเขตชนชาติไท การปกครองในเขตชนชาติไทยังคงอาศัยระบบเจ้าฟ้าเป็นหลัก สรุปก็คือ ตามบันทึกทางจีน คนไทที่อาศัยอยู่ในยูนนานตอนใต้และตอนตะวันออกเฉียงใต้นั้นไม่ได้อพยพจากทางเหนือ เป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม มีหน้าซำ ผู้เขียนยังเห็นว่าชนชาติไทไม่เพียงแต่ไม่เคยมีการอพยพลงใต้ขนาดใหญ่ว่า หากมีบันทึกว่า มีชาวไทจากเชียงตุงและเชียงกุตอพยพขึ้นสู่ทางเหนือตั้งแต่ราชวงศ์ถังราชวงศ์ซ่งเป็นต้นมา⁵⁷

ส่วนชาวไทยที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทยนั้นก็ไม่ได้อพยพมาจากที่อื่น หากเป็นชนพื้นเมืองที่มีประวัติยาวนาน ตามบันทึกทางจีน อาณาจักรชานที่ส่งคณะทูตเข้าเฝ้ากษัตริย์ราชวงศ์ฮั่นเมื่อคริสตศวรรษที่ 1 ถึงที่ 2 นั้น เดินทางจาก “นอกเขตชายแดนหย่งชาง” (อยู่นอกเขตเป่าซันและได้คงในปัจจุบัน) การเข้าเฝ้ามีตั้ง 3 ครั้ง ครั้งที่ 3 เดินทางผ่านทางยี่หนัน คือเวียดนามภาคกลางในปัจจุบัน แสดงว่าบรรพบุรุษไทได้อาศัยอยู่ในคาบสมุทรอินโดจีนตอนเหนือตั้งแต่ 1,800 ปีก่อน⁵⁸ อาณาจักรปาไปจิฟู (ล้านนา) ตั้งอยู่ในประเทศไทยตอนเหนือเป็นเวลายาวนาน ไม่ได้อพยพมาจากกุบไลข่านยี่ดาลี⁵⁹ ผู้เขียนยังอ้างถึงการขุดค้นทางโบราณคดีที่บ้านเชียงมาสนับสนุนทัศนะของตนที่ว่าชาวไทยอาศัยอยู่ในบริเวณประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม ไม่ได้อพยพจากไหน⁶⁰

ต่อจากนั้น เงินหลิวฟั่นยังได้เรียบเรียงบทความอีกหลายชิ้นเพื่อเสนอทัศนะของตน คือแหล่งกำเนิดของชนชาติไทไม่ได้อยู่ที่จีนตอนเหนือ ชาวไทไม่ได้อพยพลงทางใต้หลังจากกุบไลข่านยี่ดาลี ยังไม่ได้อพยพจากเทือกเขาอัลไต แหล่งกำเนิดของชาวไทคือคาบสมุทรอินโดจีนตอนเหนือและยูนนานตอนใต้ ตามที่ราบท่ามกลางหุบเขาน้อยใหญ่อันอุดมสมบูรณ์ บทความเหล่านี้ได้รวมเล่มตีพิมพ์ในปี 1990

⁵⁶ เงินหลิวฟั่น, การศึกษาการกำเนิดชนชาติไท, หน้า 75-76

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 81-82

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 83

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 85

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 86

จุดเด่นของเงินหลวี่ฟั่นคือได้วิพากษ์วิจารณ์ทัศนะที่ว่า อาณาจักรน่านเจ้าเป็นอาณาจักรไท และชาวไทมีแหล่งกำเนิดในจีนตอนเหนือ อย่างรุนแรง ด้วยเห็นว่าการศึกษาที่ประเทศไทยเรียบเรียงทัศนะเหล่านี้ในตำราประวัติศาสตร์ไทยเป็นเวลานานหลายสิบปี และมีอิทธิพลมากในสังคมนั้น มีความประสงค์ที่จะสร้างความรู้สึกราชาตินิยม หรือ Pan Tai-ism ผู้เขียนจึงทำความเข้าใจปัญหาในประวัติศาสตร์จีน-ไทยให้กระจ่างชัดแจ้ง เพื่อที่จะรักษาสันถัมภ์ไมตรีในระยะยาว

แต่ภายใต้การแสดงออกที่แข็งกร้าว เงินหลวี่ฟั่นก็มีความลำเอียงอยู่บ้าง เขาพยายามจัดภาพลักษณ์ที่ว่าจีนเป็นผู้รุกราน ทำให้คนไทยต้องอพยพลี้ภัยได้ จนปฏิเสธไม่ยอมรับมีการอพยพใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งก็ไม่ตรงกับทัศนะของนักวิชาการจีนอีกหลายคน

อีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของรัฐในการพัฒนาเขตชนชาติส่วนน้อยและแนวโน้มของการกำหนดนโยบายของรัฐบาลคือการปรับปรุงตัวอักษร

ปี 1952 ภายใต้การเรียกร้องของรัฐบาลมณฑลยูนนาน สภาวิทยาศาสตร์แห่งประเทศจีนได้จัดตั้งทีมงานโดยมีฟู่เม่าจีเป็นหัวหน้าไปยังมณฑลยูนนานเพื่อสำรวจและปฏิรูปภาษาและตัวอักษรของชนชาติส่วนน้อย ทีมงานได้สำรวจภาษาไทในกระดุกจ้วง-คังและภาษาว้าในตระกูลมอญ-เขมรอีกทั้งลาฮู่ จิงปอ อาซาง ลีซอ ฮานี และสาขาต่าง ๆ ของภาษาฮี้

ทีมงานนี้ช่วยประดิษฐ์ตัวอักษร 14 ชนิดให้ฮานี (2 ชนิด) ลาฮู่ ลีซอ นาซี ว้า จิงปอ แม้ว (3 ชนิด) ปู้อี จ้วง และปรับปรุงตัวอักษรของไทยสิบสองปันนา และไทได้คัง ลาฮู่และจิงปอ 4 ชนิดด้วยกัน⁶¹

เดือนมิถุนายน ปี 1956 เริ่มเรียบเรียงพจนานุกรมไท (เหนือ) จีนฉบับย่อ เดือนกันยายน เริ่มจัดพิมพ์หนังสือด้วยตัวอักษรที่ปรับปรุงใหม่ ตัวอักษรที่ผ่านการปรับปรุงนี้นักภาษาศาสตร์เห็นว่าง่ายแก่การศึกษาและจดจำ แต่การที่จะพิสูจน์ว่าการปรับปรุงตัวอักษรจะสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าตัวอักษรที่ปรับปรุงใหม่นั้นเป็นที่ยอมรับกันหรือไม่ ตัวอักษรใหม่ประกาศใช้เป็นเวลาเกือบ 50 ปีแล้ว แต่ยังไม่สามารถใช้แทนตัวอักษรเก่าได้ ชาวบ้านยังคงนิยมใช้ตัวอักษรเก่ากันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการศึกษาเอกสารโบราณ หรือวรรณคดีก็ต้องอ่านเอกสารตัวอักษรเก่า แม้เอกสารเก่าที่ทางการจัดพิมพ์ใหม่นั้นก็พิมพ์เป็นตัวเก่าตามต้นฉบับเดิม เพราะทราบว่าตัวอักษรใหม่บางทีไม่สามารถถ่ายทอดอย่างสมบูรณ์ได้

กล่าวได้ว่าการปรับปรุงตัวอักษรนั้นเป็นเพียงการทดลองที่ไม่ประสบความสำเร็จ การปรับปรุงตัวอักษรเป็นนโยบายของรัฐบาลที่จะควบคุมความคิดและวัฒนธรรม ตัวอักษรจีนซึ่งเป็นตัว

⁶¹ หม่าเย่า, สี่สิบปีแห่งงานชนชาติส่วนน้อยในยูนนาน ภาค 2, หน้า 28-29

อักษรเก่าแก่ที่ใช้มาเป็นเวลาสองพันปีก็ถูกปรับปรุงเช่นกัน ตัวอักษรจีนที่มีขีดมากถูกตัดบางขีด เรียกว่าตัวย่อ เป็นวิธีการที่จำกัดการแพร่หลายของวัฒนธรรมเก่า

3.6 สรุปกระบวนการสร้างองค์ความรู้ไทศึกษา

ตามทฤษฎีองค์ความรู้ของ Kemp อำนาจรัฐหรือการเมืองนั้น เป็นปัจจัยภายนอกที่อาจมีอิทธิพลต่องานวิชาการมากที่สุด เพราะในฐานะเป็นผู้กุมอำนาจ สามารถที่จะกำหนดและควบคุมองค์ความรู้ได้⁶² การควบคุมที่วุ่นวายได้แสดงออกอย่างสุดขีดในช่วงจีนยึดอุดมการณ์ทางการเมือง ทุกสิ่งทุกอย่างต้องสอดคล้องกับลัทธิทางการเมือง อิสระเสรีทางวิชาการจึงจบสิ้นลง มีแต่ในกรณีที่วิชาการรับใช้การเมือง จึงจะแสดงบทบาทของตนเองได้ ไทศึกษาในช่วงปี 1950-ปี 1978 จึงถือว่าเป็นผลพลอยได้ทางการเมือง ทำให้ที่นักวิชาการใช้ก็เปลี่ยนจากแนวมนุษยนิยมที่เน้นความเสมอภาคมาเป็นการ “พัฒนา (สังคมที่) ค่อยกว่า”⁶³ แท้ที่จริง เป็นแนวคิดชาตินิยมหรืออันานิยมในอีกรูปแบบหนึ่ง

นักวิชาการที่มีความคิดก้าวหน้าบางคนอาจได้ดำรงตำแหน่งข้าราชการหรือตำแหน่งในพรรคพร้อมกัน หลังจากมีการวิพากษ์วิจารณ์นักวิชาการจากทางรัฐบาล เสรีภาพทางวิชาการจบสิ้นลง นักวิชาการรุ่นเก่า โดยเฉพาะพวกที่ได้รับการศึกษาแบบทุนนิยมนั้นต้องปรับตัวหันหน้ามาใช้ลัทธิมาร์กซ์ การปิดตัวทางการเมืองทำให้วิชาการไม่กล้าก้าวออกนอกกรอบที่ถูกกำหนดไว้ รัฐบาลเน้นความเป็นเอกภาพทางความคิด ไม่อาจให้อาสาสมัครวิชาการแสดงทัศนะอย่างเสรี

การปฏิวัติวัฒนธรรมเป็นการตัดสนใจผลิตผลทางการเมืองครั้งร้ายแรงที่สุดของรัฐบาลคอมมิวนิสต์ ไม่เพียงแต่ทำให้งานวิชาการต้องหยุดชะงักลงเกือบทั้งสิ้น ยังได้ทำลายวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมและวัฒนธรรมของชนชาติส่วนน้อยชาติต่าง ๆ ทำให้วงวิชาการยึดติดในแนวคิดแบบซ้ายจัด ซึ่งอาจยังคงมีผลกระทบต่อไปอีกนาน

การศึกษาและนักวิชาการในยุคที่สองนี้ส่วนใหญ่ควรจัดในสายการเมือง เช่น การสำรวจสังคมเพื่อปฏิรูปที่ดิน และจำแนกชนชาติส่วนน้อย หรือ งานเขียนที่เรียบเรียงขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางการเมือง ในขณะเดียวกัน ก็มีงานวิจัยส่วนหนึ่งยังคงมีลักษณะเชิงวิชาการ เช่น การศึกษา วิธีการผลิตแบบเอเชียของหมาเย่ กล่าวได้ว่าผลงานเหล่านี้ได้มีการสังเกตและการค้นคว้าวิจัยที่ละเอียด เป็นวิชาการ แต่เนื่องด้วยหัวข้อที่ศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางการเมือง เช่น การศึกษาระบบที่ดินที่สิบสองพันนาเพื่อที่จะยืนยันวิวัฒนาการของสังคม โดยเฉพาะ วิธีการ

⁶² D A Kemp, *The Nature of Knowledge*, 96.

⁶³ หวงฮู่คุน, “การปรับปรุงและพัฒนาชาติพันธุ์วิทยาในจีน”, *รวมบทความว่าด้วยชาติพันธุ์วิทยา*, หน้า 103

ผลิตแบบเอเชีย เพราะฉะนั้น สำหรับนักวิชาการแล้ว หน้าที่ทางการเมืองจึงเป็นหลัก วิชาการเป็นรอง จะจัดเป็นสายกิจการเมืองก็วิชาการ แท้ที่จริง แม้งานที่จัดอยู่ในสายนี้ก็ถือว่าไม่น้อยมาก

การสำรวจสังคมเพื่อปฏิรูปที่ดินและการจำแนกชนชาติส่วนน้อยเป็นโครงการใหญ่ 2 โครงการที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ศึกษา อาจกล่าวได้ว่าเป็นงานใหญ่ที่รัฐเท่านั้นจะสามารถจัดการได้ ตั้งแต่ขบวนการคอมมิวนิสต์จนถึงการปฏิรูปสังคมนิยม ล้วนเป็นงานสร้างสรรค์และงานทำลายอยู่ในตัว คือ ได้สร้างระบอบใหม่ อำนาจใหม่ขึ้นมา และจำเป็นต้องขจัดทำลายระบอบเก่า สิ่งที่น่าเสียดายคือ รัฐบาลในยุคนั้นเห็นว่า วัฒนธรรมเก่าควรจะถูกจัดการไปพร้อมกับระบอบการปกครองเก่า ถ้าหากว่า ในช่วงแรกรัฐบาลยังเคยพยายามอนุรักษ์วัฒนธรรมและศาสนาความเชื่อดั้งเดิมอยู่ พอมาถึงช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม ความคิดที่จะอนุรักษ์นั้นไม่อาจต้านทานกระแสปฏิวัติซึ่งเป็นกระแสหลักในสังคมได้ ความคลั่งในอุดมการณ์ทางการเมืองก่อให้เกิดความเสียหายที่เหลือคณนา

การจำแนกชนชาติส่วนน้อยเป็นขั้นตอนหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการดำรงนโยบายชนชาติส่วนน้อย ในระหว่างการปฏิบัติงาน ก็มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองแฝงอยู่ แต่อย่างน้อยการแยกแยะทางภาษาศาสตร์ช่วยให้นักวิชาการรับทราบถึงขอบเขตของไทศึกษา ชนชาติในตระกูลจ้วง-ต้งหรือสาขาจ้วง-ไท อาจไม่ใช่ชาวไทเสียทั้งหมด แต่ทำให้ทราบว่ากลุ่มชนที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับไทนั้นคือใครบ้าง ประวัติชนชาติเหล่านี้อาจไม่เท่ากับประวัติชนชาติไททีเดียว แต่อย่างน้อยได้ให้ข้อมูลทีนอกเหนือไปจากจดหมายเหตุ พงศาวดารของชาติไทและชาติอื่น

รายงานการสำรวจสังคมชนชาติไทภายหลังได้จัดพิมพ์ในนาม การสำรวจทางสังคมและประวัติศาสตร์ แต่แท้ที่จริงเป็นการสำรวจเพื่อปฏิรูปที่ดิน เมื่อมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองที่ชัดเจน การสำรวจจึงไม่สามารถดำเนินในเชิงการศึกษาทางวิชาการ การอ้างอิงผลการสำรวจในการวิจัยอาจเพื่อตอบสนองความต้องการทางการเมือง อาจทำให้เกิดความลำเอียงในการศึกษาวิเคราะห์ก็ได้ เช่น การที่หม่าเย่าเขียนว่า การเลี้ยงผีเมืองเป็น “การเมือง” (ภาระ) ของพวกไทเมืองโดยเฉพาะ เป็นการมองข้ามความเชื่อดั้งเดิมของชาวไท ผิดจากความเป็นจริงที่ว่า การบูชาเสื้อบ้านเสื้อเมืองนั้นเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดที่ทุกคน ทุกชนชั้นต้องมีส่วนร่วม จึงไม่สมควรที่จะมาวิเคราะห์ในเชิงทฤษฎีทางชนชั้น ทั้ง ๆ ที่ไม่อาจทราบได้ว่าการเบี่ยงเบนดังกล่าวเกิดจากการสำรวจตั้งแต่ต้นหรือเกิดจากการวิจัยของนักวิชาการ แต่สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดหรือจุดอ่อนของทฤษฎีการต่อสู้ทางชนชั้น

ไทศึกษาในช่วงทศวรรษ 1950-ทศวรรษ 1960 ได้ทุ่มเทเวลาให้แก่การศึกษาระบบสังคมมากไป ละเลยการศึกษาทางด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ เป็นความเสียหายที่ไม่อาจชดเชยได้ในเวลาต่อมา เพราะการสำรวจในทศวรรษ 1950 นั้นเป็นโอกาสแรกและเป็นโอกาสสุดท้ายที่นักวิชาการได้เข้าถึงวัฒนธรรมไทที่ได้ดำรงสืบทอดมาเป็นเวลาอย่างน้อย 700 กว่าปี หลังจากนั้น แกนกลางของวัฒนธรรมไทดั้งเดิมต้องสูญหายไปพร้อมกับระบบสังคมเก่า จนถึงทศวรรษ 1980 จึงได้เริ่มฟื้นฟู

งานศึกษาทางด้านนี้อีกครั้ง แต่วัฒนธรรมไทหลังทศวรรษ 1980 นั้นออกมาในรูปแบบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไม่ใช่เป้าหมายการศึกษาที่อยู่ในอุดมการณ์อีกต่อไป อย่างไรก็ตาม การให้ความสนใจกับระบบบั้งลมไทนั้นเป็นทางออกเพียงทางเดียวที่นักวิชาการเลือกได้ ไม่เช่นนั้นแล้วหมายถึงการตัดสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็น หรือถูกเนรเทศไปจากวงวิชาการ กาลเวลาได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า งานวิชาการที่ไปเกี่ยวพันกับอำนาจทางการเมือง จะทำให้คุณค่าทางวิชาการลดลง แต่ถ้าหากอำนาจรัฐคลั่งในอุดมการณ์ ความเสื่อมถอยก็เป็นชะตากรรมที่วิชาการไม่อาจหลีกเลี่ยงได้